

**Informacja dotycząca
adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej
Banku Ochrony Środowiska S.A.
na 31 grudnia 2011 roku**

Warszawa, 17 lipca 2012

SPIS TREŚCI:

WSTĘP.....	3
SŁOWNIK.....	4
INFORMACJE OGÓLNE.....	6
CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....	10
RYZYKO FINANSOWE	10
RYZYKO KREDYTOWE	23
RYZYKO OPERACYJNE	33
INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH	37
INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH	40
INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZESTRZEGANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH.....	43
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO	49
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA	55
INFORMACJE W ZAKRESIE STOSOWANIA METODY STANDARDOWEJ.....	58
INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM.....	60
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE BANKOWEJ	62
INFORMACJE W ZAKRESIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH NA EKSPOZYCJE SEKURYTYZACYJNE	62
INFORMACJE W ZAKRESIE TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO.....	63

WSTĘP

Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. na 31 grudnia 2011 roku, zwana dalej „Informacją”, została opracowana w celu spełnienia wymogów wynikających z Uchwały Komisji Nadzoru Finansowego nr 385/2008 z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, wraz z późniejszymi zmianami.

Informacja przeznaczona jest dla uczestników rynku, a także innych podmiotów bądź osób zainteresowanych zakresem ogłaszanych informacji.

Informacja ogłaszana jest z częstotliwością roczną, na podstawie danych skonsolidowanych, nie później niż w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku.

Bank może zwiększyć częstotliwość ogłaszania całości lub części Informacji, jeśli będzie to uzasadnione specyfiką działalności Banku, w szczególności, częstotliwością i istotnością zmian w profilu ryzyka Banku lub innych danych narażonych na częste zmiany.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, na którym zatwierdzono Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A., odbyło się w dniu 28 czerwca 2012 roku.

Zamieszczone w Informacji dane ilościowe pochodzą z „Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku”, a w zakresie adekwatności kapitałowej - ze skorygowanego sprawozdania COREP dla Grupy Kapitałowej Banku, według stanu na 31 grudnia 2011 roku.

Informacja odwołuje się do uchwał Komisji Nadzoru Finansowego, które obowiązywały na dzień 31 grudnia 2011 roku.

Informacja oraz zasady polityki informacyjnej stosowane przez Bank, a odnoszące się, między innymi, do zakresu, częstotliwości oraz formy i miejsca ogłaszania informacji podlegających ogłaszaniu dostępne są w wersji elektronicznej na stronie internetowej Banku Ochrony Środowiska S.A., a tym samym są ogólnie dostępne dla wszystkich uczestników rynku.

Informacja była przedmiotem przeglądu przeprowadzonego przez audyt wewnętrzny Banku.

SŁOWNIK

Przez używane w dalszej części niniejszego dokumentu pojęcia należy rozumieć:

- 1) **Bank** – Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- 2) **DM BOŚ S.A.** – Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- 3) **Grupa, Grupa Kapitałowa Banku Ochrony Środowiska S.A., Grupa Kapitałowa BOŚ S.A.** – Grupę Kapitałową obejmującą Bank Ochrony Środowiska S.A. oraz jednostki zależne: Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A. (którego podmiotem zależnym jest BOŚ Eko Profit S.A.) i BOS Finance AB,
- 4) **rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 r.** – rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania całkowitego wymogu kapitałowego, w tym wymogów kapitałowych, dla domów maklerskich oraz określenia maksymalnej wysokości kredytów, pożyczek i wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych w stosunku do kapitałów,
- 5) **uchwała KNF nr 325/2011** – Uchwałę nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych,
- 6) **uchwała KNF nr 258/2011** – Uchwałę nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku,
- 7) **uchwała KNF nr 434/2010** – Uchwałę nr 434/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy podstawowych banku,
- 8) **uchwała KNF nr 76/2010** – Uchwałę nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka wraz z późniejszymi zmianami,
- 9) **uchwała KNF nr 387/2008** – Uchwałę nr 387/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie określenia ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej, z których bank może

korzystać w celu ustalenia wymogów kapitałowych i zakresu korzystania z tych ocen oraz ich powiązania ze stopniami jakości kredytowej wraz z późniejszymi zmianami,

- 10) **uchwała KNF Nr 385/2008** – Uchwałę nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu wraz z późniejszymi zmianami.

INFORMACJE OGÓLNE

1. Struktura organizacyjna i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. skoncentrowane było bezpośrednio w Banku, którego aktywa według stanu na koniec 2011 roku, stanowiły ponad 99% aktywów Grupy. Jednocześnie Bank sprawował nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością jego podmiotów zależnych.

Celem zarządzania ryzykiem jest monitorowanie i kontrolowanie rozmiaru i koncentracji ryzyk wynikających z działalności Banku, jak i zapewnienie zdolności dostosowania działalności Banku do zmieniających się warunków rynkowych, kompetencji i zaangażowania kadry kierowniczej oraz pracowniczej, jakości systemów informacji zarządczej oraz możliwości finansowych, w tym kapitałowych, Banku.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane było zgodnie z zatwierdzonymi przez Radę Nadzorczą Banku i wprowadzonymi przez Zarząd Banku strategią działania Banku oraz Planem finansowym na rok 2011, ze szczególną uwagą nakierowaną na działania zapewniające spełnienie zewnętrznych wymogów regulacyjnych dotyczących ostrożnego zarządzania ryzykiem.

Integralną częścią strategii działania Banku są „Zasady (Strategia) ostrożnego i stabilnego zarządzania BOŚ S.A.”, której celem jest zapewnienie zdolności dostosowania działalności Banku do zmieniających się warunków: rynkowych, kompetencji i zaangażowania kadry kierowniczej oraz pracowniczej, jakości systemów informacji zarządczej oraz możliwości finansowych (w tym – kapitałowych). Strategia określa tolerancję w zakresie adekwatności kapitałowej oraz apetyt na istotne rodzaje ryzyka, podejmowane przez Bank w ramach granic wyznaczonych przez praktykę ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem. Strategia uwzględnia doświadczenia sektora bankowego w połączeniu z rynkowymi i wewnętrznymi uwarunkowaniami funkcjonowania w Banku.

Przepisy wewnętrzne Banku, stanowiące podstawę legislacyjną procesu zarządzania ryzykiem oraz narzędzia informatyczne wspierające ten proces podlegały w 2011 roku stałemu rozwojowi i dostosowywaniu ich do profilu ryzyka Banku i apetytu na ryzyko oraz zmian otoczenia gospodarczego, w którym Bank działał.

Bank sprawował nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych poprzez działania podejmowane w wyniku uczestnictwa w organach tych podmiotów.

Za prawidłowe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku odpowiadały:

Rada Nadzorcza Banku – w zakresie uchwalania ogólnych zasad dotyczących działalności Banku na rynkach finansowych oraz profilu ryzyka w działalności Banku. W szczególności odnosi się to do określenia tolerancji w zakresie adekwatności kapitałowej oraz apetytu na istotne rodzaje ryzyka, poprzez, między innymi, zatwierdzanie strategii działania Banku, rocznych planów finansowych oraz polityk zarządzania kapitałem i poszczególnymi

rodzajami ryzyk.

Rada Nadzorcza powołuje ze swoich członków Komitet Audytu Wewnętrznego. Do zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należy w szczególności monitorowanie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku – w zakresie odpowiedzialności za prawidłowy i skuteczny proces zarządzania ryzykiem, w szczególności poprzez przyjęcie i wdrożenie niezbędnych struktur, procedur i narzędzi, w tym wewnętrznych limitów ograniczających poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Zarząd Banku podejmuje decyzje kredytowe w sprawach przekraczających kompetencje Komitetu Kredytowego Centrali. Jest adresatem cyklicznych raportów dotyczących zarządzania ryzykiem i jednocześnie organem zatwierdzającym informacje i raporty z obszaru zarządzania ryzykiem przedkładane Radzie Nadzorczej – w szczególności kwartalną syntetyczną informację o poziomie i profilu ryzyka Banku oraz zmianach w sposobie zarządzania nim.

Zarząd Banku zapewnia także, z uwzględnieniem specyfiki działalności prowadzonej przez podmioty należące do Grupy, zgodność w zakresie metod identyfikacji, pomiaru i ograniczania ryzyka stosowanych w tych podmiotach z metodami obowiązującymi w Banku.

Komitet Kredytowy Centrali – w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji, poprzez podejmowanie decyzji i wydawanie opinii w sprawie zawierania transakcji kredytowych, wydawanie opinii w innych, niż transakcje kredytowe, sprawach generujących ryzyko kredytowe, opiniowania propozycji limitowania koncentracji zaangażowań wobec klientów oraz w wybrane branże.

Komitet opiniuje także wysokość limitów uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych dla dyrektorów jednostek i komórek organizacyjnych zaangażowanych operacyjnie w zawieranie transakcji kredytowych.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami – w zakresie kształtowania polityki zarządzania aktywami i pasywami Banku umożliwiającej realizację planu finansowego Banku, przy zachowaniu ograniczeń wynikających z ustalonego, dopuszczalnego poziomu ekspozycji na ryzyka finansowe i ryzyko kredytowe. Komitet monitoruje poziom realizacji przez Bank wymogów wynikających z ustalonych przez nadzór bankowy norm ostrożnościowych i bada efektywność działania Banku w obszarze obsługiwanych klientów i oferowanych produktów, w tym w szczególności – buduje właściwą strukturę aktywów i pasywów oraz relację ryzyka i efektywności w kontekście spodziewanych przyszłych i potencjalnych skutków zmian parametrów rynkowych oraz ograniczeń płynności.

Komitet Płynności i Ryzyka Rynkowego (powołany w lutym 2011 roku) – w zakresie wspierania Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku w bieżącym monitorowaniu ryzyka płynności oraz ryzyka rynkowego mającym na celu zapewnienie kształtowania optymalnej relacji ryzyka do wyników finansowych oraz struktury aktywów i pasywów w kontekście spodziewanych przyszłych zmian parametrów rynkowych oraz ograniczeń płynności i ich potencjalnych skutków. Do podstawowych zadań Komitetu należy: monitorowanie i analizowanie pozycji płynności oraz kosztu płynności oraz monitorowanie i analiza ryzyka rynkowego w księgach handlowej i bankowej.

Komitet Ryzyka Operacyjnego – w zakresie kształtowania efektywności operacyjnej Banku, w szczególności poprzez: tworzenie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym,

podejmowanie działań zmierzających do utrzymania ryzyka operacyjnego na akceptowalnym poziomie, zapewnienie zgodności działania Banku z wymaganiami wynikającymi z przepisów zewnętrznych i wewnętrznych oraz przyjętymi w Banku standardami postępowania, podejmowanie działań służących zapewnieniu wysokiej jakości standardów postępowania pracowników Banku, a także nadzorowanie implementację i aktualizację zasad zarządzania ciągłością działania Banku.

Departament Audytu Wewnętrznego – w zakresie przeprowadzania audytu: sposobu identyfikacji, pomiaru i zarządzania poszczególnymi ryzykami; zgodności z regulacjami zewnętrznymi stosowanych w Banku procedur i metodyk w procesie zarządzania ryzykami i kapitałem; okresowego przeglądu i oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego; zapewnienia skutecznego mechanizmu kontroli wewnętrznej.

Departament Kontrolingu – w zakresie identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyka biznesowego i strategicznego.

Departament Kredytów Trudnych – w zakresie zarządzania wierzytelnościami opóźnionymi w spłacie i wierzytelnościami trudnymi poprzez: tworzenie i realizację polityki Banku w zakresie odzyskiwania należności zagrożonych brakiem spłaty, optymalizowanie, planowanie i monitorowanie realizacji kosztów prowadzonej działalności w zakresie odzyskiwania należności, podejmowanie operacyjnych działań wobec transakcji przejętych do zarządzania oraz współpracę z zewnętrznymi podmiotami realizującymi działania upominawcze i windykacyjne.

Departament Oceny Ryzyka Kredytowego – w zakresie niezależnej od jednostek Banku weryfikacji ryzyka kredytowego na etapie zawierania transakcji oraz monitorowania tego ryzyka dla transakcji istotnych w związku z kwotą zaangażowania lub skalą generowanego ryzyka. Departament rozwija przepisy wewnętrzne dotyczące procesu kredytowego, w tym systemu wczesnego ostrzegania przed zagrożeniem brakiem spłaty oraz odpowiada za wdrażanie narzędzi informatycznych wspierających proces oceny i monitorowania ryzyka pojedynczych transakcji.

Departament Ryzyka Finansowego – w zakresie identyfikacji, pomiaru, szacowania, bieżącego monitorowania i raportowania poziomu ryzyka finansowego. Departament wprowadza i doskonali metody oraz modele badania tego ryzyka, dokonuje pomiaru i monitoruje ryzyko płynności oraz ryzyko rynkowe – za pomocą stosowanych w Banku miar ryzyka finansowego i obowiązującego w Banku systemu limitów.

Departament Ryzyka Kredytowego i Adekwatności – w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym. Departament odpowiada za kalkulację współczynnika wypłacalności Banku, określenie parametrów dostępności kredytowania poprzez określenie punktów odjęcia i akceptowalnych ratingów oraz metod oceny zdolności kredytowej i wiarygodności kredytowej, tworząc modele scoringowe i modele ratingowe. Departament odpowiada również za zasady i parametry wyceny ekspozycji kredytowych zgodnie z MSR 39. Tworzy analizy portfelowe ryzyka kredytowego oraz odpowiada za raportowanie zarządcze w tym zakresie. Departament opracowuje metody pomiaru kapitału wewnętrznego, przeprowadza analizy wrażliwości portfela kredytowego oraz stress-testy.

Departament Skarbu – w zakresie bieżącego zarządzania płynnością oraz ryzykiem

rynkowym poprzez przeprowadzanie (w ramach przyznaných limitów) transakcji na rynku pieniężnym i walutowym.

Biuro Ryzyka Operacyjnego i Compliance – w zakresie organizacji systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności poprzez projektowanie przepisów wewnętrznych w tym względzie, bieżące monitorowanie poziomu tych ryzyk, opracowywanie oraz wdrażanie metod i narzędzi w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym i braku zgodności, dokonywanie identyfikacji, pomiaru i oceny ryzyk w skali całego Banku oraz sporządzanie informacji, raportów i analiz z zakresu wymienionych ryzyk. Biuro oblicza wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego. Biuro realizuje również zadania w zakresie wdrażania i przestrzegania standardów etycznych, zarządzania konfliktami interesów, realizacji transakcji własnych oraz przyjmowania i przekazywania korzyści lub prezentów oraz zlecania usług podmiotom zewnętrznym.

Pozostałe komórki organizacyjne Centrali Banku – w zakresie identyfikowania, pomiaru, monitorowania i raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z zadaniami komórki określonymi w Regulaminie organizacyjnym Banku.

Wszyscy pracownicy Banku – w zakresie dbałości o utrzymanie akceptowanego przez Bank poziomu ryzyka w procesie realizacji bieżących czynności, zgodnie z zakresem odpowiedzialności właściwym dla danego stanowiska.

CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

2. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Celem funkcjonującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem jest zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania Banku oraz wypełnienie wymagań zawartych w uchwale KNF nr 258/2011 poprzez:

- określenie celów i zakresu zarządzania ryzykiem,
- organizację systemu zarządzania ryzykiem ze szczegółowym podziałem kompetencji pomiędzy organy Banku biorące udział w procesie zarządzania ryzykiem,
- wprowadzenie systemu limitów wewnętrznych, na który składają się limity wewnętrzne w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz limity wewnętrzne w zakresie adekwatności kapitałowej,
- objęcie wewnętrznym systemem sprawozdawczości zarządczej obszarów działalności Banku związanych z zarządzaniem ryzykiem i rachunkiem adekwatności kapitałowej,
- system kontroli wewnętrznej w systemie zarządzania ryzykiem.

2.1. Ryzyko finansowe

2.1.1. Proces zarządzania ryzykiem finansowym

Proces zarządzania ryzykiem finansowym w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. obejmuje identyfikację, pomiar i monitorowanie ryzyka płynności, ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego oraz ryzyka cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych.

Zgodnie z przyjętą w BOŚ S.A. definicją, księga handlowa zawiera transakcje realizowane na rachunek własny w celu handlowym, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach, z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic między rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też innych odchyłeń cen lub parametrów cenowych, w tym w szczególności: stóp procentowych, kursów walutowych i indeksów giełdowych.

Do księgi bankowej wchodzi pozycje nie zaliczone do księgi handlowej, w tym w szczególności:

- udzielane kredyty, gwarancje, pożyczki, lokaty i przyjmowane depozyty,
- transakcje zabezpieczające płynność i ryzyko stopy procentowej operacji zaliczonych do księgi bankowej,
- zakup papierów wartościowych w celu innym niż handlowy.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Grupy, tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową Banku.

Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest rozumiane jako zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wywiązywania się ze zobowiązań płatniczych oraz utrzymania wypłacalności w toku normalnej działalności Grupy oraz w sytuacjach obniżenia poziomu depozytów, jak również w innych niespodziewanych warunkach.

Celem Grupy w zakresie monitorowania ryzyka płynności finansowej jest: zabezpieczenie płynności oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów - dla całkowitej pozycji płynności i zapewnienie płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych, a przede wszystkim - ograniczenie ryzyka płynności w działalności komercyjnej Grupy.

Ze względu na fakt, iż ryzyko płynności w DM BOŚ S.A. jest nieistotne, proces monitorowania tego ryzyka w ramach Grupy jest przede wszystkim skoncentrowany w Banku.

Głównymi narzędziami wykorzystywanymi w procesie monitorowania ryzyka płynności są:

- przyjęte w Banku procedury postępowania dotyczące uwzględniania potrzeb płynnościowych Banku przy konstruowaniu planów i strategii oraz w bieżącej działalności Banku (m.in. wewnętrzne dokumenty Banku - w tym przede wszystkim: plany finansowe, dokumenty dotyczące polityki depozytowej i polityki inwestycyjnej Banku - zawierające założenia i zasady, definiujące potrzeby finansowania działalności Banku, wynikające z budżetu Banku i źródeł finansowania),
- system cen transferowych, który uwzględnia marże korygujące, odzwierciedlające rynkowy koszt płynności (tzn.: zwiększające koszt finansowania kredytów udzielanych przez Bank i podnoszące oprocentowanie depozytów),
- zbudowany w Banku system wyznaczania, kontrolowania i raportowania w zakresie nadzorczych miar płynności,
- opracowany w Banku zestaw narzędzi i limitów wewnętrznych, pozwalający na badanie ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko.

Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych Centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Komórki organizacyjne są wzajemnie niezależne. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka znajdują się pod nadzorem różnych Członków Zarządu Banku.

Zgodnie z przyjętymi zasadami obowiązującymi w Banku, głównym długoterminowym źródłem finansowania działalności BOŚ S.A. pozostaje stabilna część depozytów klientów, uzupełniana środkami z tytułu emisji obligacji własnych Banku oraz z długoterminowych linii finansujących, pozyskanymi od innych banków oraz instytucji finansowych.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik odsetkowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych przez Grupę dłużnych papierów wartościowych.

Ze względu na fakt, iż ryzyko stopy procentowej w DM BOŚ S.A. jest nieistotne, proces monitorowania tego ryzyka w ramach Grupy jest przede wszystkim skoncentrowany w Banku. W BOŚ S.A. ryzyko stopy procentowej występuje przede wszystkim w księdze bankowej.

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej:

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego oraz marży odsetkowej Banku, przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego.

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny, powinien między innymi przyczyniać się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego generowanego na kapitałach własnych, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Stąd portfel inwestycyjny wchodzący w skład księgi bankowej pełni dwie funkcje: (i) stabilizuje wynik i marżę odsetkową oraz (ii) stanowi jednocześnie zapas aktywów w procesie zarządzania płynnością Banku.

Głównymi narzędziami wykorzystywanymi do realizacji celów zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej są:

- system wewnętrznych cen transferowych, za pomocą którego ryzyko przeszacowania (tj. ryzyko niedopasowania terminów zapadalności i wymagalności) może być transferowane z księgi bankowej i Bank może zabezpieczyć się przed tym ryzykiem, jeżeli uzna jego poziom za wyższy od akceptowanego apetytu,
- wewnętrzne procedury dotyczące organizacji i zasad systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej, w tym przede wszystkim – opracowane i stosowane metody jego monitorowania, ujęte w przepisach wewnętrznych Banku,
- system limitów wewnętrznych, pozwalających na kontrolowanie, a tym samym - ograniczenie ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko.

Monitorowanie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest powiązane z procesem zarządzania stopą procentową w Banku oraz z polityką kredytowo-depozytową, w szczególności w zakresie kształtowania stóp procentowych oferowanych klientom, dostosowanych do kształtu krzywej dochodowości i warunków panujących na rynku.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej:

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Grupy na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja negatywnych skutków tego ryzyka z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Zgodnie ze strategią Grupy, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej.

Grupa monitoruje ryzyko w księdze handlowej, stosując następujące zasady:

- prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Grupy,
- do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów,
- ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów,
- Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzję o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej
- wewnętrzne procedury dotyczące systemu zarządzania ryzykiem rynkowym w księdze handlowej, w tym metody jego monitorowania, ujęte są w przepisach wewnętrznych Banku.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej występuje głównie w Banku.

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jest jako potencjalny negatywny wpływ zmian kursów walutowych na wynik finansowy Grupy.

W Banku ryzyko walutowe, wynikające z dokonywanych transakcji w księdze bankowej, jest transferowane do księgi handlowej. Natomiast w DM BOŚ S.A. ryzyko to występuje zarówno w księdze handlowej jak i bankowej*/.

*/ W DM BOŚ S.A. występuje podział na księgę handlową i niehandlową.

Grupa zarządza ryzykiem walutowym wykorzystując w tym celu między innymi:

- wewnętrzne procedury dotyczące organizacji i zasad systemu zarządzania ryzykiem rynkowym w księdze handlowej w tym przede wszystkim - metody monitorowania przedmiotowego ryzyka, ujęte w przepisach wewnętrznych Grupy,
- system limitów wewnętrznych, pozwalających na kontrolowanie, a tym samym - ograniczanie ekspozycji Banku na ryzyko walutowe.

Ryzyko walutowe w księdze bankowej:

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji w zakresie strukturalnej pozycji FX. Ekspozycje walutowe, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

W księdze bankowej, ryzyko walutowe występuje jedynie w odniesieniu do DM BOŚ S.A. Otwarte pozycje walutowe w EUR i USD w księdze bankowej DM BOŚ S.A. wynikają z deponowania przez ten podmiot środków na rachunkach zagranicznych brokerów, którzy dokonują transakcji kupna i sprzedaży papierów wartościowych na giełdach zagranicznych

na zlecenie klientów DM BOŚ S.A.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej:

Ryzyko walutowe w księdze handlowej jest generowane zarówno w Banku jak i DM BOŚ S.A.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym, wyniku finansowego przy akceptowanej ekspozycji Grupy na przedmiotowe ryzyko.

Otwarte pozycje walutowe w księdze handlowej DM BOŚ S.A. wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu instrumentami pochodnymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i pochodnych instrumentów finansowych (dla których instrumentem bazowym są towary) oraz innych instrumentów pochodnych jest definiowane jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen tych instrumentów oraz innych parametrów rynkowych na wartość kapitału i wynik finansowy Grupy Kapitałowej.

Przedmiotowe ryzyka skoncentrowane są w DM BOŚ S.A.

Transakcje na instrumentach pochodnych oraz akcjach realizowane na rachunek DM BOŚ S.A. dotyczą przede wszystkim działalności DM BOŚ S.A. jako animatora i - w przeważającej większości przypadków - są zamykane na koniec dnia. Zaangażowanie w instrumenty kapitałowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez spółkę transakcji arbitrażowych. Transakcje arbitrażowe polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (głównie pomiędzy kontraktami terminowymi na indeks WIG20 i cenami spółek wchodzących w skład tego indeksu oraz transakcjami arbitrażowymi na kontrakty walutowe zawierane na Giełdzie Papierów Wartościowych i w Saxo Banku).

2.1.2. Zakres i rodzaj systemów raportowania oraz pomiaru ryzyka płynności, ryzyka stopy procentowej, ryzyka walutowego i ryzyka cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

2.1.2.1. Zakres i rodzaj systemu pomiaru

Ryzyko płynności

Zarządzanie ryzykiem płynności obejmuje:

- zarządzanie płynnością bieżącą (krótkoterminową),
- zarządzanie płynnością średnio- i długoterminową,
- plany działania Banku w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

W celu pomiaru płynności krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia:

- aktywa płynne – stanowią bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni,
- zapas płynności – mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni,
- regulacyjne miary M1 i M2,
- lukę płynności krótkoterminowej dla głównych walut (PLN, EUR, CHF) – pokazuje poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych, luka przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji pochodnych oraz międzybankowych,
- W2 – wskaźnik relacji aktywów płynnych do aktywów ogółem, umożliwiający porównanie sytuacji płynnościowej Banku z grupą porównawczą banków.

W celu pomiaru płynności średnio- i długoterminowej Bank wyznacza i monitoruje:

- lukę płynności kontraktowej oraz urealnioną, obejmującą pozycje zarówno bilansowe jak i pozabilansowe,
- wskaźnik pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi,
- relację kredytów do depozytów oraz długoterminowego finansowania zewnętrznego (obligacje własne Banku oraz linie finansujące od banków o okresie pierwotnym powyżej 1 roku),
- koncentrację bazy depozytowej – mierzonej jako iloczyn kwot depozytowych o określonej kwocie i przedziale wymagalności oraz wag,
- stabilność bazy depozytowej,
- relację kredytów do depozytów – umożliwiającą porównanie sytuacji płynnościowej Banku z bankami z grupy porównawczej,
- nadzorcze miary płynności M3 i M4,
- prognozę zapasu płynności oraz nadzorczą miarę płynności M1 wyznaczaną w horyzoncie 6 miesięcy.

Dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości progowe w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej Banku, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, zgodnie z delegacją przekazaną Komitetowi przez Zarząd Banku w tym zakresie). Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez wykorzystywanie dedykowanych marż korygujących w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

W 2011 roku, podobnie jak w 2010 roku, normy nadzorcze w zakresie płynności były przestrzegane.

W 2011 roku posiadany przez Grupę Kapitałową poziom i struktura płynności na bieżąco pozwalały realizować wszystkie jej zobowiązania (analogiczna sytuacja miała miejsce w 2010 roku).

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank wprowadził następujące narzędzia i miary:

- lukę stopy procentowej, na podstawie której badana jest wrażliwość wyniku odsetkowego na zmianę stóp procentowych,
- BPV (ang. basis point value), które określa o ile zmieni się wartość bieżąca strumienia pieniężnego przy spadku krzywej dochodowości o 1 p.b. (tj. przesunięciu równoległym),
- oszacowanie możliwości oraz wyliczenie potencjalnego wpływu ryzyka opcji klienta, rozumianego jako ryzyko wcześniejszej spłaty zobowiązań bądź wcześniejszego wycofania depozytów przez klienta, na wynik finansowy Banku,
- oszacowanie potencjalnego wpływu zmiany bazowych stawek oprocentowania, wykorzystywanych przez Bank, na wynik finansowy Banku,
- oszacowanie wpływu nierównoległego przesunięcia krzywej dochodowości na wartość ekonomiczną kapitału własnego Banku,
- test warunków skrajnych obejmujących analizę wpływu skrajnego równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o ± 500 p.b. na wynik odsetkowy i wartość ekonomiczną kapitału własnego Banku.

W BOŚ S.A., na dzień 31 grudnia 2011 roku, BPV księgi bankowej wyniosło 204,7 tys. PLN, a BPV bez uwzględnienia kapitału własnego – 566,9 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2010 roku BPV wyniosło odpowiednio: 108,8 tys. PLN oraz 455,8 tys. PLN).

Przy założeniu równoległego przesunięcia stóp procentowych o ± 100 p.b. wynik odsetkowy Banku na dzień 31 grudnia 2011 roku, w ciągu najbliższych 12 miesięcy, mógłby się obniżyć o ok. ± 1 mln PLN.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku ryzyko opcji klienta, ryzyko bazowe oraz krzywej dochodowości były nieistotne.

Wyniki analizy stress-testing wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku pokazują, że przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu bankowym utrzymywała się na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej

W procesie badania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej wykorzystuje się model wartości zagrożonej (VaR), wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy oraz BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych, generujących ryzyko stopy procentowej na wzrost stóp procentowych o 1 p.b.), a także system limitów.

Wg stanu na 31 grudnia 2011 roku VaR stopy procentowej dla portfela handlowego wyniósł 25 tys. PLN, co stanowiło 0,3% wartości bieżącej tego portfela (wg stanu na 31 grudnia 2010 roku VaR wyniósł 428 tys. PLN, co stanowiło 0,8% wartości bieżącej portfela).

Wg stanu na 31 grudnia 2011 roku BPV dla portfela handlowego wyniosło 0 tys. PLN (wg

stanu na 31 grudnia 2010 roku BPV wyniosło - 8 tys. PLN).

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje:

- limit na VaR 10-dniowy, poprzez przeskalowanie VaR 1-dniowego na VaR 10-dniowy,
- limit BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej,
- limity maksymalnej dziennej i ciągnionej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym.

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz na kwartał, przeprowadzana jest analiza back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

Raz na kwartał, przeprowadzana jest także analiza stress testing, pozwalająca na badanie kształtowania się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w sytuacji ekstremalnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych, zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych oraz korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych. Wyniki analizy przeprowadzonej w 2011 roku pokazały, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko walutowe w księdze bankowej

W 2011 roku Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. w księdze bankowej posiadała pozycje walutowe w EUR i w USD. Monitorowanie tego ryzyka polegało na wyznaczaniu, wg stanu na każdy dzień roboczy, walutowej pozycji całkowitej, rozumianej jako większa z dwóch wartości: sumy pozycji długich netto w każdej walucie obcej i sumy pozycji krótkich netto w każdej walucie.

Wartość 10-dniowego VaR-u walutowego wyznaczonego dla księgi bankowej Grupy na dzień 31 grudnia 2011 roku wyniosła 169 tys. PLN (na 31 grudnia 2010 roku - 161 tys. PLN).

Ryzyko walutowe w księdze handlowej

W celu monitorowania ryzyka walutowego w księdze handlowej Grupy BOŚ S.A. wyznacza się:

- pozycję netto w danej walucie/instrumencie bazowym jako bezwzględną wartość różnicy pomiędzy sumą długich i sumą krótkich pozycji pierwotnych bilansowych i pozabilansowych w tym instrumencie bazowym wyrażonych w danej walucie obcej, po przeliczeniu na złote według średniego kursu NBP,
- VaR, dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego, obliczany jako 8% sumy całkowitej pozycji walutowej i pozycji netto w złocie - wyłącznie w przypadku, gdy wskazana suma przewyższa 2% poziomu nadzorowanych kapitałów Grupy.

W Banku istnieje uspołniony system zarządzania ryzykiem walutowym, liczonym odrębnie dla Banku i DM BOŚ S.A.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej dotyczyło przede wszystkim DM BOŚ S.A., w mniejszym stopniu Banku.

Wartość VaR-u 10-dniowego na 31 grudnia 2011 roku dla Banku wyniosła 53 tys. PLN, dla DM BOŚ S.A. - 8 806 tys. PLN, dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. - 8 788 tys. PLN (na 31 grudnia 2010 roku wyniosła odpowiednio: 533 tys. PLN, 2 279 tys. PLN i 2 694 tys. PLN).

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz na kwartał, przeprowadzana jest analiza back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat wyznaczonych z modelu VaR z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje:

- limit na VaR 10-dniowy, poprzez przeskalowanie VaR 1-dniowego na VaR 10-dniowy,
- limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut,
- limity straty dziennej i ciągnionej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut,
- w DM BOŚ S.A. - limit związany z działalnością inwestycyjną w kontrakty na waluty oraz limit wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka walutowego.

Raz na kwartał przeprowadzana jest także analiza stress testing, pozwalająca na zbadanie kształtowania się poziomu wartości zagrożonej w sytuacji ekstremalnych zmian i zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych oraz korelacji pomiędzy zmiennością kursów walutowych. Wyniki analizy przeprowadzonej w 2011 roku pokazały, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych w Grupie ograniczane jest poprzez limity zaangażowania w inwestycje własne (zarówno w odniesieniu do transakcji arbitrażowych, jak i niezabezpieczonych) oraz limity straty (tj. konieczność zamknięcia posiadanych pozycji w przypadku poniesienia określonej wysokości straty dziennej) oraz limity dla poszczególnych traderów.

W DM BOŚ S.A. na dzień 31 grudnia 2011 roku wykorzystanie limitu zaangażowania w transakcje arbitrażowe wynosiło 37,9% (na dzień 31 grudnia 2010 roku – 56,3%), natomiast limitu w transakcje niezabezpieczone – 55,2% (na dzień 31 grudnia 2010 roku – 63,2%).

DM BOŚ S.A. posiadał instrumenty pochodne, dla których instrumentem bazowym są akcje, kursy walut lub indeksy giełd, srebro, platyna, pallad oraz kontrakty futures na: indeksy giełdowe, 10-letnie obligacje rządu Stanów Zjednoczonych i Niemiec, miedź, kukurydzę, pszenicę, soję, ropę naftową oraz złoto (wg stanu na 31 grudnia 2011 roku ich wartość brutto wyniosła 395 mln PLN, z czego wartość otwartych pozycji w pochodnych instrumentach finansowych z platformy BOSSAFX wyniosła 269 mln PLN (68,02%)). Wg stanu na 31 grudnia 2010 roku ich wartość brutto wyniosła 236 mln PLN, z czego wartość otwartych pozycji w pochodnych instrumentach finansowych z platformy BOSSAFX wyniosła 157 mln PLN (66,7%).

2.1.2.2. Zakres i rodzaj systemu raportowania

Ocena poziomu płynności krótko-, średnio- i długoterminowej, ryzyka stopy procentowej oraz ryzyka walutowego Banku oraz Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. stanowi element informacji zarządczej i jest systematycznie kierowana do członków Zarządu Banku oraz członków Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach raportu dziennego nt. stopnia wykorzystania limitów), członków Komitetu Płynności i Ryzyka Rynkowego (co najmniej raz w tygodniu), Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (raz w miesiącu w ramach informacji „Ryzyko finansowe”) oraz do Rady Nadzorczej Banku (raz na kwartał, w ramach informacji „Ryzyko bankowe”).

Informacje dotyczące ryzyka występującego w DM BOŚ S.A. kierowane są raz w miesiącu do Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach informacji „Ryzyko finansowe”).

2.1.3. Zasady ograniczania ryzyka finansowego oraz strategię i procesy monitorowania skuteczności metod ograniczania ryzyka finansowego

Ze względu na dominujący udział Banku w ekspozycji Grupy na ryzyka finansowe (za wyjątkiem ryzyka walutowego w księdze handlowej), proces ograniczania przedmiotowych ryzyk w ramach Grupy jest skoncentrowany przede wszystkim na badaniu ryzyk generowanych w Banku.

Bank ogranicza ryzyko finansowe poprzez stosowanie rachunkowości zabezpieczeń, pod warunkiem spełnienia wszystkich poniższych kryteriów, określonych w MSR 39:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, cel zarządzania ryzykiem przez Grupę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia; dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji, charakter zabezpieczanego ryzyka oraz sposób, w jaki Grupa będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we

wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Bank ogranicza ryzyko finansowe również poprzez system limitów wewnętrznych. Struktura tych limitów ma charakter hierarchiczny, tzn. są zatwierdzane przez Radę Nadzorczą, Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach delegacji udzielonej Komitetowi przez Zarząd Banku) oraz limity zatwierdzone przez członka Zarządu nadzorującego Departament Skarbu. Limity ustalane na niższym poziomie są bardziej restrykcyjne, tzn. ich pełne wykorzystanie nie powinno naruszać limitów ustalonych na wyższym poziomie.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem finansowym, Bank posiada także system kontroli wewnętrznej. Celem tej kontroli jest:

- rozpoznawanie (identyfikowanie) czynników ryzyka ponoszonego przez Bank, wynikających z podejmowania bieżących działań,
- zapewnianie przez pracowników i ich przełożonych zgodności podejmowanych działań z procedurami, limitami i normami w obszarze zarządzania tym ryzykiem,
- bieżące usuwanie przez pracowników ujawnianych błędów i uchybień, a także reagowanie przez przełożonych na występujące nieprawidłowości w organizacji pracy oraz w jakości podejmowanych działań w obszarze zarządzania przedmiotowym ryzykiem.

Kontrola wewnętrzna jest procesem realizowanym przez wszystkich pracowników komórek organizacyjnych, odpowiedzialnych za prawidłowe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w BOŚ S.A.

W celu zwiększenia skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, Bank doskonali proces pomiaru ryzyka poprzez dostosowanie procedur wewnętrznych, narzędzi i limitów dotyczących ryzyka do zmian warunków wewnętrznych i zewnętrznych Banku, podnoszenie kwalifikacji kadry odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem oraz usprawnienie systemu informacji zarządczej dla Rady Nadzorczej Banku, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Ryzyko płynności

W celu ograniczania ryzyka płynności Bank przestrzega zewnętrznych norm płynności oraz stosuje limity wewnętrzne, w tym przede wszystkim:

- zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Banku:
 - średni zapas płynności krótkoterminowej w każdym miesiącu kalendarzowym,
 - wskaźnik pokrycia powyżej 1 roku,
- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit na minimalny poziom zapasu płynności krótkoterminowej w każdym dniu roboczym,
 - limit na minimalny poziom aktywów płynnych,
 - wartość ostrzegawcza na wskaźnik pokrycia powyżej 3 lat,
- zatwierdzone przez Komitet ZAP (na podstawie delegacji udzielonej Komitetowi przez Zarząd Banku):

- wartość progowa - miara M1,
- wartość progowa - miara M3,
- wartość progowa - miara M4,
- wartość progowa - poziom aktywów płynnych.

Bank posiada także plan utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych. Plan ten opiera się na założeniach dotyczących kryzysu płynności wewnątrz Banku oraz w jego otoczeniu i obejmuje strategię utrzymania płynności w każdym ze zdefiniowanych scenariuszy awaryjnych.

Ryzyko stopy procentowej

W zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank ustanowił następujące limity na 2011 rok:

- zatwierdzany przez Radę Nadzorczą Banku limit wrażliwości wyniku odsetkowego na zmianę stóp procentowych o ± 100 p.b.,
- zatwierdzana przez Zarząd Banku wartość ostrzegawcza wrażliwości wartości ekonomicznej kapitału własnego na zmianę stóp procentowych o ± 200 p.b.

W związku z emisją euroobligacji w maju 2011 roku, w celu utrzymania akceptowanego profilu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, Bank wprowadził rachunkowość zabezpieczeń i przeprowadził transakcje IRS, których zmiany wyceny nie zwiększają fluktuacji wyniku finansowego. Ich celem było zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego o zmiennym oprocentowaniu (z kategorii kredytów normalnych i „pod obserwacją”, wydzielony został portfel jednoznacznie określonych transakcji zabezpieczonych transakcjami IRS). Wartość portfela przyjęta do zabezpieczenia jest tożsama z nominałem zawartych transakcji zabezpieczających.

W przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w 2011 roku obowiązywały następujące limity wewnętrzne:

- zatwierdzany przez Radę Nadzorczą Banku limit VaR na ryzyko rynkowe: stopy procentowej i ryzyko walutowe łącznie w mln PLN (horyzont - 10 dni, prawdopodobieństwo - 99%),
- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy, poziom ufności 99%) dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej,
 - limit BPV dla otwartych pozycji narażonych na ryzyko stopy procentowej, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia,
 - limit całkowitej straty na działalności handlowej (end-loss),
- zatwierdzone przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami limity straty (diennej i ciągnionej miesięcznej) na transakcjach na stopę procentową w księdze handlowej oraz straty diennej na działalności handlowej (na podstawie delegacji udzielonej przez Zarząd Banku).

Ryzyko walutowe

Grupa BOŚ S.A. kontroluje działalność walutową w księdze bankowej w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla pozycji bilansowych.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej w Banku jest kontrolowane poprzez system limitów, obejmujący:

- zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Banku limit VaR na ryzyko rynkowe: stopy procentowej i ryzyko walutowe łącznie w mln PLN (horyzont - 10 dni, prawdopodobieństwo - 99%),
- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy, poziom ufności 99%) dla transakcji walutowych w księdze handlowej,
 - limit całkowitej straty na działalności handlowej (end-loss),
 - limit całkowitej otwartej pozycji walutowej, który obowiązuje zarówno dla pozycji utrzymywanych w ciągu dnia jak również na zakończenie dnia,
- zatwierdzone przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami:
 - limity kwotowe dla otwartych pozycji walutowych, w USD, CHF, EUR, GBP, pozostałych walutach łącznie zarówno w ciągu dnia jak i na zakończenie dnia,
 - limity straty (dziennej i ciągniętej miesięcznej) z tytułu transakcji wymiany walut w księdze handlowej,
 - limity straty dziennej na działalności handlowej.

W DM BOŚ S.A. ryzyko walutowe w księdze handlowej jest ograniczane przez limity zatwierdzone przez Zarząd Spółki:

- dzienny limit wartości zagrożonej,
- limit wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka walutowego,
- limit narastającej straty rocznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Ryzyko cen kapitałowych instrumentów finansowych

Ryzyko cen kapitałowych instrumentów finansowych występuje w DM BOŚ S.A.

Ryzyko jest ograniczane poprzez limity:

- zaangażowania w odniesieniu do transakcji arbitrażowych,
- zaangażowania w odniesieniu do transakcji niezabezpieczonych,
- koncentracji inwestycji w stosunku do jednego emitenta.

Limity ustanawiane są w relacji do kapitałów nadzorowanych DM BOŚ S.A.

Limit zaangażowania w transakcje arbitrażowe został ustalony na poziomie 50% nadzorowanych kapitałów (funduszy własnych). Z uwagi na fakt, że tylko niezabezpieczona wielkość transakcji arbitrażowych (tj. w wysokości ok. 5% wykorzystanego globalnego limitu) wpływała na całkowity wymóg kapitałowy, globalny limit został ustalony na powyższym

poziomie. Całość pozycji niezabezpieczonych stanowiła 25% poziomu nadzorowanych kapitałów ze względu na wpływ pozycji niezabezpieczonych na całkowity wymóg kapitałowy. Koncentracja inwestycji wobec jednego emitenta nie powinna przekraczać 10% kapitałów nadzorowanych.

Dodatkowo w DM BOŚ S.A. ustalone są limity straty, ustalane w stosunku do ceny zakupu lub wartości akceptowalnej straty (przekroczenie limitów powoduje konieczność zamknięcia otwartych pozycji przez maklera) oraz limity dla poszczególnych traderów. Większość zawieranych przez Dom Maklerski BOŚ S.A. transakcji ma charakter transakcji intraday.

2.2. Ryzyko kredytowe

2.2.1. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka kredytowego

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest przede wszystkim utrzymanie ryzyka, związanego z niewypłacalnością kredytobiorcy i poniesieniem straty przez Bank na poziomie akceptowalnym przez Bank i zapewnienie przestrzegania zewnętrznych przepisów prawa.

System zarządzania ryzykiem kredytowym obejmuje:

- zasady postępowania przy ocenie ryzyka pojedynczej transakcji, ustanawianiu zabezpieczeń oraz podejmowaniu decyzji kredytowych,
- zasady monitorowania poziomu ryzyka, limitowania oraz przeprowadzania testów warunków skrajnych,
- modele ratingowe i scoringowe wykorzystywane w ocenie ryzyka klientów indywidualnych i instytucjonalnych,
- zasady portfelowego pomiaru ryzyka kredytowego,
- system raportowania dla kadry kierowniczej Banku,
- narzędzia informatyczne, wspierające realizację wyżej wymienionych zadań.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym Bank realizuje w ujęciu jednostkowym tzn. na poziomie pojedynczej transakcji kredytowej oraz w ujęciu portfelowym, tzn. na poziomie grup transakcji o wspólnej charakterystyce.

Zasady i tryb postępowania przy zawieraniu transakcji kredytowych

Bank zawierał transakcje kredytowe z uwzględnieniem następujących zasad:

- każda transakcja kredytowa wymagała wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem był rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- podstawą pozytywnej decyzji kredytowej było posiadanie przez klienta zdolności kredytowej,
- pomiar ryzyka kredytowego potencjalnych oraz zawartych transakcji kredytowych dokonywany był na etapie udzielania kredytu oraz monitorowania,

- proces kredytowy zapewniał niezależność oceny poziomu ryzyka kredytowego od służb sprzedaży,
- decyzje kredytowe podejmowane były wyłącznie przez osoby do tego uprawnione,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależały od poziomu ryzyka kredytowanego związanego z klientem i/lub transakcją.

Bank uzależniał zawarcie transakcji kredytowej od:

- posiadania przez klienta zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- przedstawienia przez klienta zabezpieczenia spłaty wnioskowanego zadłużenia w formie i wartości akceptowanej przez Bank,
- spełnienia przez klienta warunków określonych w innych przepisach wewnętrznych dotyczących zawierania transakcji.

Ocena ryzyka osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej polegała na określeniu zdolności do spłaty zobowiązania, ocenie wiarygodności kredytowej (ocena scoringowa) oraz ocenie zachowania klienta na rynku bankowym – w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK).

Ocena ryzyka klienta prowadzącego działalność gospodarczą oraz jednostki samorządu terytorialnego dokonywana była w dwóch wymiarach - oceny ryzyka klienta i ryzyka transakcji.

W przypadku kredytowania klienta należącego do grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie ocena ryzyka uwzględniała wpływ jaki na działalność klienta wywierają pozostałe podmioty z grupy.

Czynności związane z oceną ryzyka ekologicznego, rozumianego jako ryzyko związane z wystąpieniem czynników wynikających z uwarunkowań ekologicznych, powodujących potencjalne zagrożenie brakiem wykonania zobowiązań wynikających z umowy w sprawie zawarcia transakcji, realizowane były zgodnie ze szczegółowym opisem zawartym w procedurach procesowych, przez pracowników Banku posiadających odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia, zlokalizowanych w Centrach Korporacyjnych, wybranych Oddziałach i w Centrali Banku.

Bank, w procesie oceny i monitorowania ryzyka, wykorzystywał informacje pochodzące z zewnętrznych baz danych, między innymi: Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK), Centralnej Bazy Danych – Bankowy Rejestr i Centralnej Bazy Danych – Dokumenty Zastrzeżone. Zakres informacji zewnętrznych, w szczególności z BIK, był stale rozszerzany.

Funkcjonowanie metod oceny ryzyka wspierały specjalistyczne narzędzia informatyczne.

Bank wymagał, aby transakcja była zabezpieczona. Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- należyta ochronę interesów Banku, w tym możliwość zmniejszenie tworzonych odpisów aktualizacyjnych
- wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia i osiągnięcia ceny pokrywającej wiarygodność Banku.

Decyzje kredytowe podejmowane były zgodnie z przyznanym zakresem kompetencji. System podziału kompetencji na charakter hierarchiczny, co oznacza, że wyższy poziom ryzyka związanego z transakcją (wyrażający się między innymi kwotą zaangażowania lub poziomem ryzyka generowanym przez transakcję) skutkuje wyższym szczeblem podejmowania decyzji kredytowych

Uprawnionymi do podejmowania decyzji kredytowych byli następujący pracownicy i organy Banku:

- Dyrektor Oddziału/Dyrektor Centrum Korporacyjnego (CK) lub upoważniony przez niego pracownik,
- Komitet Kredytowy Centrali (KKC) – w sprawach przekraczających limit uprawnień Dyrektora Oddziału/Centrum Korporacyjnego lub upoważnionego przez niego pracownika,
- Zarząd Banku (ZB) – w sprawach przekraczających limit uprawnień Komitetu Kredytowego Centrali.

Skład KKC zapewniał przewagę głosów służb ryzyka nad służbami sprzedażowymi. Zasady podejmowania decyzji kredytowych zapewniały przedstawicielom każdej ze służb możliwość wniesienia odwołania do organu o wyższym zakresie kompetencji od decyzji podjętej przez organ o kompetencjach niższych.

Decyzje kredytowe podejmowane były na podstawie rekomendacji w sprawie zawarcia transakcji wydanej przez osobę dokonującą oceny ryzyka.

Struktura organizacyjna Banku zapewniała rozdział pomiędzy służbami sprzedażowymi, związanymi z pozyskiwaniem klientów, sprzedażą produktów i bezpośrednią analizą wniosków kredytowych a służbami ryzyka związanymi z oceną ryzyka kredytowego między innymi poprzez wydzielenie ekspertów wyspecjalizowanych w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form mitygacji i powierzenie im zadania weryfikacji ryzyka kredytowego.

Bank monitorował ryzyko kredytowe pojedynczej transakcji przez cały okres jej trwania. Częstotliwość i zakres monitorowania były adekwatne do poziomu identyfikowanego ryzyka.

W celu wczesnej identyfikacji zagrożenia zwiększonym ryzykiem braku terminowej obsługi bądź spłaty zadłużenia Bank stosował system wczesnego ostrzegania.

W przypadku zidentyfikowania zagrożenia dla terminowej spłaty Bank podejmował odpowiednie działania restrukturyzacyjne i windykacyjne.

Bank w swoich działaniach przestrzegał postanowień rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego, dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem poszczególnych rodzajów ekspozycji kredytowych.

Ogólne zasady udzielania kredytów

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka kredytowego dokonywana była z wykorzystaniem metod ratingowych i scoringowych, tworzonych, rozwijanych i nadzorowanych przez służby ryzyka Banku.

W 2011 roku Bank wprowadził nowe zasady oceny ryzyka kredytowego oraz wdrożył nowe centralne narzędzia informatyczne wspierające proces oceny, dostarczone przez uznanych na rynku dostawców zewnętrznych. Zmian tych dokonano w zasadach oceny osób fizycznych (klienci indywidualni) oraz klientów korporacyjnych.

Osoba fizyczna (klient indywidualny)

Nowy model oceny ryzyka osoby fizycznej uwzględnia szersze wykorzystanie informacji z BIK, tj. obejmuje między innymi automatyczną ocenę raportu BIK dotyczącego zachowania klienta na rynku bankowym oraz scoring BIK dając w efekcie końcową rekomendację dla zawarcia transakcji.

Ocena osoby fizycznej polegała na określeniu zdolności do spłaty zobowiązania, nadaniu scoringu oraz analizie zachowań klienta na rynku bankowym.

Ocena zdolności do spłaty kredytu polegała na ustaleniu, czy średnie miesięczne dochody netto klienta pomniejszone o jego miesięczne zobowiązania, między innymi, wydatki konsumpcyjne, koszty utrzymania mieszkania/domu, obsługę i spłatę dotychczasowego zadłużenia, pozwolą na spłatę miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej wnioskowanego kredytu.

Wspólnota mieszkaniowa

Ocena wspólnoty mieszkaniowej obejmowała:

- ocenę czynników wpływających na sytuację ekonomiczno-finansową i ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej w oparciu o wybrane wskaźniki,
- ocenę sprawności zarządzania,
- ocenę ryzyka zabezpieczeń.

Wynikiem oceny jest liczba punktów, na podstawie której wspólnota klasyfikowana jest do określonej klasy ratingowej.

Mikroprzedsiębiorstwo

Ocena mikroprzedsiębiorstwa polegała na:

- 1) określeniu zdolności kredytowej do spłaty zadłużenia oraz
- 2) nadaniu oceny scoringowej.

Podstawą określenia zdolności kredytowej do spłaty zadłużenia była kwota nadwyżki finansowej. Mikroprzedsiębiorstwo posiadało zdolność kredytową jeżeli kwota nadwyżki finansowej była przynajmniej równa kwocie obsługi zadłużenia kredytowego funkcjonującego

i wnioskowanego.

Ocenie scoringowej podlegają wybrane cechy mikroprzedsiębiorstwa i jego właścicieli. W wyniku oceny tych cech mikroprzedsiębiorstwo klasyfikowane było do określonej grupy scoringowej.

Klienci korporacyjni i jednostki samorządu terytorialnego (JST)

Ocena klienta korporacyjnego oraz jednostki samorządu terytorialnego obejmowała oddzielnie ocenę ryzyka klienta i ryzyka transakcji.

Wdrożony w 2011 roku nowy model oceny klienta korporacyjnego dostosował zasady stosowane w Banku do standardów rynkowych.

Ocena klienta dokonywana była na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała ocenę w szczególności: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

Ocena klienta dokonywana była na tle sytuacji ekonomicznej branży, lokalnego rynku i kraju. Dodatkowo, ocena uwzględniała skalę narażenia klienta na negatywne skutki zmian stóp procentowych i kursów walutowych oraz stosowaną przez klienta politykę zabezpieczeń przed ryzykiem kursowym i stopy procentowej.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

Wynikiem oceny jest liczba punktów, na podstawie której klient i transakcja klasyfikowani byli oddzielnie do określonych klas ratingowych.

Rating klienta dla jednostki samorządu terytorialnego (JST) wyliczany był na podstawie oceny wskaźników długu i obsługi zadłużenia oraz terminowości regulowania zobowiązań wobec Banku, z wykorzystaniem informacji z zewnętrznej bazy firmy PONT Info.

W ratingu transakcji uwzględniana była ocena realności założeń wielkości budżetu przyjętych w okresie realizacji transakcji, planowana wielkość wskaźnika obsługi zadłużenia i wskaźnika długu, a także ocena ryzyka zabezpieczenia.

Na podstawie oceny ww. elementów, jednostka samorządu terytorialnego i zawierana z nią transakcja, klasyfikowane były oddzielnie do określonych klas ratingowych.

Monitorowanie transakcji kredytowych

Istotne znaczenie dla obniżenia ryzyka działalności kredytowej miało obowiązkowe monitorowanie ekspozycji kredytowej.

Bank monitorował ekspozycję kredytową w całym okresie jej trwania. Podstawowe obszary objęte monitorowaniem to:

- ryzyko klienta, poprzez okresową ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- ryzyko transakcji, poprzez w szczególności okresową kontrolę stanu i wartości przedmiotu zabezpieczenia i stopnia realizacji przez kredytobiorcę dodatkowych warunków finansowania (tzw. kowenantów),
- terminowość obsługi i spłaty zadłużenia, poprzez bieżące monitorowanie stanu zadłużenia,
- relacje klienta z innymi bankami, poprzez okresową analizę informacji i raportów pozyskiwanych z zewnętrznych baz danych.

Częstotliwość i zakres monitorowania ekspozycji były adekwatne do poziomu identyfikowanego ryzyka i wzrastały w przypadku ekspozycji generujących podwyższony poziom ryzyka z powodu wysokiej kwoty zaangażowania, sytuacji finansowej klienta lub charakteru finansowanego przedsięwzięcia.

Grupa ekspozycji o podwyższonym poziomie ryzyka, wyłoniona na podstawie kryterium kwoty zaangażowania oraz ratingu klienta, podlegała przeglądowi kwartalnym w aspekcie, między innymi, oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, identyfikacji i sposobu mitygacji istotnych ryzyk generowanych przez transakcję, a także oceny wpływu potencjalnych odpisów na utratę wartości na wynik Banku.

W 2011 roku Bank wdrożył system wczesnego ostrzegania (System SWO), którego celem jest wczesna identyfikacja zagrożeń dla terminowej obsługi lub spłaty zadłużenia oraz ujawnianie ryzyka utraty lub spadku wartości przyjętego zabezpieczenia. System SWO umożliwiał stałą obserwację portfela, bieżące gromadzenie i rejestrowanie występujących sygnałów ostrzegawczych, ocenę ich istotności oraz podejmowanie i monitorowanie działań w przypadku wystąpienia istotnych sygnałów ostrzegawczych.

W początkowej fazie wdrożenia System SWO obejmował kredytobiorców z pionu korporacji i finansów publicznych. W dalszej kolejności systemem objęci zostaną kredytobiorcy z pionu detalicznego.

Monitorowanie portfela kredytowego dokonywane było na podstawie danych pozyskiwanych od klienta oraz przy wykorzystaniu informacji ze źródeł niezależnych od klienta. Proces monitorowania był wspierany przez dedykowane centralne narzędzia informatyczne.

Poprawność wykonywania procesu monitorowania, w tym identyfikowania sygnałów ostrzegawczych oraz realizacji działań zapobiegawczych w ramach Systemu SWO, jest monitorowana, a wyniki monitorowania były okresowo raportowane organom Banku.

Zarządzanie koncentracją zaangażowań

W ramach nadzoru nad koncentracją wierzytelności kredytowych Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyko koncentracji zaangażowania na poziomie:

- 1) pojedynczego klienta/transakcji oraz
- 2) portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych, zatwierdzonych przez Zarząd Banku.

W szczególności Bank stosował następujące limity:

- branżowe – określające zaangażowanie Banku w najbardziej ryzykowne branże;
- geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów;
- dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV;
- dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości – wynikające z Rekomendacji KNF;
- udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- udziału zaangażowania w jeden segment klienta.

Poziom wykorzystania limitów był cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku. Nie zanotowano przekroczenia limitów.

W 2011 roku Bank znowelizował podejście do limitów branżowych. Zmiana polegała na odstępianiu od stosowania limitów ilościowych na rzecz stosowania limitów jakościowych. Limit jakościowy polega na ograniczaniu zaangażowania Banku w daną branżę w związku z ustaleniem minimalnego wymaganego dla kredytobiorcy poziomu ratingu/scoringu.

Grupa branż objętych limitowaniem zaangażowania została wyłoniona przy wykorzystaniu danych i analiz zamieszczonych w Raportach Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową – zewnętrznej jednostki badawczej, specjalizującej się w analizie i ocenie rozwoju branż.

Szczegółowe informacje dotyczące koncentracji zaangażowań zawarte są w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku”.

Identyfikacja ekspozycji zagrożonych utratą wartości – tryb postępowania

Czynności związane z identyfikacją i trybem postępowania z ekspozycjami kredytowymi zagrożonymi utratą wartości realizowane były w okresach miesięcznych (przegląd ekspozycji).

Przegląd ekspozycji kredytowych miał na celu:

- identyfikację ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych,
- utworzenie odpisów i rezerw.

Identyfikacja ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości polegała na rozpoznaniu, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych Banku, występowania przesłanek utraty wartości w szczególności takich jak:

- opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 90 dni, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych banków, dla których przyjmuje się opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 14 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika,

wskazujące na zagrożenie dla spłaty zadłużenia,

- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności,
- upadłość lub wszczęcie postępowania windykacyjnego w stosunku do dłużnika.

Pomiar utraty wartości przeprowadzany był dwiema metodami:

- metodą indywidualną,
- metodą portfelową.

Metoda indywidualna pomiaru utraty wartości stosowana była w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych spełniających zdefiniowane przez Bank kryteria odnoszące się do wysokości zaangażowania lub zdarzeń, które w ocenie Banku, rozpoznawane były jako przesłanka indywidualnej utraty wartości.

Model oszacowania utraty wartości bazował na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z daną ekspozycją kredytową. Bank dokonywał pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną w oparciu o analizę dwóch scenariuszy: windykacyjnego i regularnej spłaty, ważonych prawdopodobieństwem realizacji danego scenariusza.

Portfelowa metoda pomiaru utraty wartości stosowana była w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych oraz ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych, które nie podlegały wycenie metodą indywidualną.

Dla celów pomiaru utraty wartości metodą portfelową ekspozycje grupowane były według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Parametry decydujące o zaklasyfikowaniu należności kredytowych do konkretnych grup ryzyka odzwierciedlały zdolność dłużnika do spłaty całości zaangażowania zgodnie z warunkami umowy.

Wysokość odpisów dla poszczególnej grupy zależała przede wszystkim od:

- przeciętnego ryzyka wystąpienia braku spłaty zadłużenia przez klienta zaklasyfikowanego do danej grupy (prawdopodobieństwo niewypłacalności – PD),
- szacowanego odzysku w przypadku wystąpienia braku spłaty kredytu (stopy odzysku – RR).

W 2011r. Bank dokonywał cyklicznego przeglądu metodologii ustalania PD i RR zgodnie z wprowadzonymi zasadami cyklicznego przeglądu adekwatności stosowanych parametrów.

Szczegółowe zasady rozpoznawania ekspozycji zagrożonych utratą wartości oraz pomiaru utraty wartości określone zostały w przepisach wewnętrznych Banku. Dodatkowo, zasady te zostały opisane w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku” (nota 5.1.1.).

System raportowania nt. ryzyka kredytowego

Informacja dotycząca poziomu ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym Banku prezentowana jest Zarządowi Banku miesięcznie (Raport „Ryzyko kredytowe”), a Radzie Nadzorczej Banku – nie rzadziej niż kwartalnie (w ramach Raportu „Ryzyko bankowe”).

Raporty, o których mowa wyżej, zawierają w szczególności:

- informację na temat jakości portfela kredytowego (kredyty zagrożone oraz z utratą wartości)
- informację na temat poziomu ryzyka poszczególnych grup klientów oraz produktów o znaczącym udziale w portfelu kredytowym,
- wyniki monitorowania limitów,
- wyniki analiz wrażliwości oraz przeprowadzanych stress-testów,
- portfelowe miary ryzyka kredytowego,
- informacje na temat zmian regulacji nadzorczych (w tym rekomendacji) oraz sposobu ich realizacji,
- ocenę efektywności stosowanych modeli pomiaru ryzyka kredytowego.

W przypadku przekroczenia limitów, raporty zawierają informację na temat przyczyn przekroczenia oraz rekomendacje działań umożliwiających utrzymanie ryzyka na bezpiecznym dla Banku poziomie.

Poza standardowymi raportami na temat ryzyka kredytowego opracowywane są dodatkowe raporty i analizy wynikające z regulacji wewnętrznych i zewnętrznych lub też z potrzeb Banku (ze względu na poziom ryzyka, rozwój produktów lub też zmiany warunków makroekonomicznych i trendów rynkowych).

2.2.2. Zasady ograniczania ryzyka kredytowego

Zasady ograniczania ryzyka kredytowego w Banku były ściśle powiązane z zakresem prawnych zabezpieczeń uznawanych i stosowanych przez Bank w procesie kredytowym. Bank wymagał, aby transakcja była zabezpieczona na określonym poziomie. Poziom zabezpieczenia zależał w szczególności od: rodzaju transakcji, oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta i długości okresu kredytowania.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank dokonywał weryfikacji podstawowych kryteriów decydujących o jego skuteczności, w tym:

- płynności zabezpieczenia, tj. możliwości zbycia przedmiotu zabezpieczenia bez istotnego obniżenia jego ceny w czasie,
- wartości możliwej do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego,
- dostępu i możliwości kontroli przedmiotu zabezpieczenia w okresie trwania ekspozycji.

Bank przyjmował zabezpieczenia rzeczowe i osobiste. Bank mógł stosować jednocześnie kilka form zabezpieczenia.

Podstawowe stosowane przez Bank formy zabezpieczenia obejmowały w szczególności:

- dla ekspozycji wobec osób fizycznych – nieruchomości mieszkalne, zastawy rejestrowe, poręczenia osób fizycznych, cesje praw z różnych form ubezpieczenia,
- dla ekspozycji wobec klientów innych niż osoby fizyczne – nieruchomości komercyjne, zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką, gwarancje i poręczenia podmiotów o dobrej sytuacji finansowo-ekonomicznej, przewłaszczenia i zastawy na przedmiotach majątku trwałego i wartościach niematerialnych, ubezpieczenia.

Dodatkowo, klient Banku mógł korzystać ze wszelkich prawnych form zabezpieczenia transakcji kredytowych przyjętych w Polsce, przewidzianych prawem cywilnym i prawem wekslowym.

Dla potrzeb określenia wartości zabezpieczenia Bank dokonywał korekty wartości przedmiotu przyjętego na zabezpieczenia stosując wskaźniki korygujące ustalone indywidualnie dla poszczególnych przedmiotów, w szczególności z wykorzystaniem stóp odzysku dla danego przedmiotu zabezpieczenia oraz wiedzy eksperckiej osób zaangażowanych operacyjnie w proces windykacji.

W szczególności, w przypadku nieruchomości podstawą do określenia wartości przyjmowanego zabezpieczenia była wycena sporządzona przez osobę posiadającą niezbędne kwalifikacje i doświadczenie w zakresie oceny wartości nieruchomości. Bank weryfikował wartość z wyceny wykorzystując dane, między innymi, z Systemu Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON).

Ustanowienie zabezpieczenia, o ile było ono wymagalne, stanowiło warunek uruchomienia finansowania.

Wartość zabezpieczenia podlega monitorowaniu w całym okresie trwania transakcji. W przypadku zmniejszenia lub utraty wartości przez przedmiot stanowiący zabezpieczenie Bank, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, był uprawniony do żądania ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

Pomiar i monitorowanie portfelowego ryzyka kredytowego

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- stopy niewypłacalności (DR) i prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD),
- stopy odzysku (RR),
- oczekiwaną stratę kredytową (EL),
- macierze migracji pomiędzy okresami opóźnienia lub klasami ryzyka,
- analizę generacji kredytów,
- udział i strukturę kredytów zagrożonych,
- udział i strukturę ekspozycji spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości.

Bank rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego, jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Bank standardowo wykorzystuje informacje nt. kosztu ryzyka kredytowego przy podejmowaniu decyzji o wprowadzeniu i zmianie produktu kredytowego oraz ustalaniu zasad dostępności do kredytu.

Dodatkowo Bank rozszerza zakres stosowania analiz wrażliwości oraz przeprowadzanych testów warunków skrajnych dla portfela kredytowego oraz kapitału wewnętrznego.

Bank cyklicznie waliduje modele ratingowe oraz scoringowe, opierając się na analizie

szeregu miar statystycznych oraz zdarzeń mających miejsce pomiędzy kolejnymi walidacjami, w szczególności na:

- ocenie siły dyskryminacyjnej modelu ratingowego/scoringowego,
- ocenie akceptowalności,
- ocenie stabilności populacji.

Wyniki walidacji wykorzystane są w procesie optymalizacji modeli oceny.

2.3. Ryzyko operacyjne

2.3.1. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

Główne założenia w zakresie podejścia Banku do zarządzania ryzykiem operacyjnym określa „Polityka Banku Ochrony Środowiska S.A. w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym” przyjęta Uchwałą Rady Nadzorczej Banku.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku było zapewnienie bezpiecznego, zrównoważonego rozwoju, zgodnie z celami wyrażonymi w Strategii Banku poprzez:

- ograniczenie i utrzymanie wielkości ryzyka operacyjnego na akceptowalnym poziomie wynikającym z przyjętych w Banku reguł postępowania,
- optymalizację efektywności operacyjnej Banku przez racjonalizację kosztów, oraz zwiększenie szybkości i adekwatności reakcji Banku na zaistniałe zdarzenia ryzyka operacyjnego,
- usprawnienie organizacyjnej efektywności działania,
- realizację zaleceń wynikających z przepisów i rekomendacji instytucji nadzorczych.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku polega na:

- identyfikacji zaistniałych i potencjalnych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- zapobieganiu i ograniczaniu powstawania zdarzeń ryzyka operacyjnego poprzez analizę przyczyn zaistniałych zdarzeń oraz stosowanie działań profilaktycznych, realizowanych przez każdego pracownika Banku,
- wydawaniu zaleceń oraz wprowadzaniu zmian organizacyjnych, mających na celu eliminację lub minimalizację ryzyka operacyjnego,
- bieżącym informowaniu o zaistniałych zdarzeniach ryzyka operacyjnego,
- ograniczaniu skutków zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- prowadzeniu bieżącego i okresowego monitoringu poziomu ryzyka operacyjnego występującego w Banku,
- gromadzeniu niezbędnych danych umożliwiających określenie profilu ryzyka operacyjnego, ocenę zagrożenia oraz wycenę strat z tytułu ryzyka operacyjnego,
- okresowym raportowaniu Zarządowi Banku o funkcjonowaniu kluczowych oraz szczególnie narażonych z punktu widzenia ryzyka operacyjnego obszarów

działalności Banku,

- uświadamianiu pracowników o roli ryzyka operacyjnego towarzyszącego wykonywanym przez nich czynnościom.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odbywa się z wykorzystaniem rozwiązań systemowych oraz bieżącego zarządzania tym ryzykiem.

Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu przepisów wewnętrznych, procedur i rozwiązań związanych z ryzykiem operacyjnym, między innymi, w zakresie zasobów ludzkich, organizacji Banku, systemów teleinformatycznych, bezpieczeństwa, procesów wewnętrznych, procesów obsługi klientów, zlecenia usług podmiotom zewnętrznym.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na zapobieganiu zdarzeniom ryzyka operacyjnego powstającym przy sprzedaży produktów, w procesach wewnętrznych oraz systemach, podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zdarzeń ryzyka operacyjnego, likwidowaniu negatywnych skutków zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz rejestrowaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Bank gromadził informacje o istotnych zdarzeniach ryzyka operacyjnego w bazie danych zdarzeń ryzyka operacyjnego, posługując się w tym celu dedykowaną aplikacją informatyczną.

Gromadzone informacje wykorzystywane były do:

- bieżącego monitorowania poziomu ryzyka operacyjnego,
- monitorowania działań jednostek i komórek organizacyjnych związanych z zaistniałymi zdarzeniami,
- wyceny strat z tytułu ryzyka operacyjnego,
- generowania raportów dotyczących zaistniałych zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego, w tym raportów na potrzeby instytucji zewnętrznych.

Szczegółowe zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym określają przepisy wewnętrzne Banku.

2.3.2. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Głównym celem systemu raportowania ryzyka operacyjnego było ograniczanie i zapobieganie stratom powstałym wskutek zaistnienia zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Zadaniem tego systemu było:

- bieżące informowanie o zaistniałych w Banku zdarzeniach ryzyka operacyjnego,
- okresowe raportowanie o funkcjonowaniu obszarów działalności Banku szczególnie narażonych na ryzyko operacyjne.

W bieżącym informowaniu o zaistniałych w Banku zdarzeniach wykorzystywana była aplikacja informatyczna, w której były gromadzone i przechowywane dane o istotnych zdarzeniach ryzyka operacyjnego.

Biuro Ryzyka Operacyjnego i Compliance raz na kwartał sporządzało syntetyczną informację

o profilu, poziomie i zarządzaniu ryzykiem operacyjnym w Banku. Informacja prezentowana była na posiedzeniach Komitetu Ryzyka Operacyjnego, Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Informacja przedstawiała:

- profil ryzyka operacyjnego,
- podstawowe wskaźniki charakteryzujące ryzyko operacyjne,
- istotne wydarzenia i zagrożenia w Banku,
- wyniki przeprowadzonych przeglądów ryzyka operacyjnego,
- potencjalne zagrożenia wynikające z zaistniałych na rynku krajowym istotnych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- wnioski i zalecenia.

2.3.3. Zasady ograniczania ryzyka operacyjnego oraz strategie i procesy monitorowania skuteczności metod ograniczania ryzyka operacyjnego

Bank realizował model zarządzania ryzykiem operacyjnym, w którym odpowiedzialność za bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym spoczywała na wszystkich pracownikach Banku, a w szczególności na dyrektorach komórek organizacyjnych/biur Centrali oraz Oddziałów Banku - zgodnie z zakresem odpowiedzialności i zadań.

W toku bieżącej, codziennej działalności pracownicy identyfikowali, kwantyfikowali, ograniczali i monitorowali ryzyko operacyjne w swoich obszarach działania.

Dodatkowo, w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym wykorzystywane były również inne metody, narzędzia i procesy, które ograniczały ryzyko operacyjne:

- organizacja pracy zapewniająca rozdzielenie funkcji wykonawczych od kontrolnych,
- kontrola wewnętrzna wstępna, bieżąca oraz następna,
- polityka kadrowa,
- okresowe przeglądy ryzyka operacyjnego oparte o proces samooceny,
- klauzule w zawieranych umowach z podmiotami zewnętrznymi, ograniczające ryzyko operacyjne,
- limity w zakresie podejmowania decyzji lub dokonywania operacji w Banku,
- ubezpieczenie mienia bankowego w wyspecjalizowanych firmach,
- tworzenie rezerw na poczet ewentualnych strat,
- dokumentowanie stosowanych w Banku rozwiązań metodycznych, procesowych, organizacyjnych i informatycznych,
- automatyzacja czynności w wyniku zastosowania rozwiązań informatycznych, oraz zwiększenie jakości działań poprzez wykorzystywanie specjalistycznego oprogramowania,
- zarządzanie prawami dostępu do pomieszczeń i systemów, w celu ograniczenia możliwości dokonywania działań przez nieuprawnione osoby,
- szkolenia wewnętrzne dla pracowników Banku mające na celu uświadomienie i zrozumienie roli, wpływu oraz sposobów postępowania w zakresie ryzyka

operacyjnego,

- plany ciągłości działania i plany awaryjne na wypadek zaistnienia zidentyfikowanych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- analiza adekwatności obliczonych wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego, do rzeczywiście ponoszonego ryzyka operacyjnego przez Bank,
- testy warunków skrajnych dla wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego.

INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH

3.1. Opis jednostek powiązanych

Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A. na dzień 31 grudnia 2011 roku tworzył Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę dominującą nad jednostkami zależnymi: Domem Maklerskim BOŚ S.A. i BOS Finance AB. Ponadto jednostką zależną DM BOŚ S.A. była spółka BOŚ Eko Profit S.A.

Dom Maklerski BOŚ S.A. oraz jego spółka zależna prowadzi działalność finansową, uzupełniającą ofertę usługową Banku.

Spółka zależna BOŚ Finance AB została utworzona w związku z emisją euroobligacji wyemitowanych w 2011 roku.

Ponadto w myśl ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku, przez jednostkę powiązaną z jednostką rozumie się także jednostkę stowarzyszoną.

Jednostką stowarzyszoną z Bankiem było Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji WODKAN S.A. w Ostrowie Wielkopolskim.

Podstawowym obszarem działalności WODKAN S.A. jest świadczenie usług, między innymi, w zakresie produkcji i dostawy wody pitnej, odbioru i oczyszczania ścieków, działalności inwestycyjnej - budowa urządzeń wodnokanalizacyjnych.

3.1.1. Jednostki, które były objęte konsolidacją pełną

Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego DM BOŚ S.A., co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu tej Spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.
Siedziba i adres:	Warszawa, ul. Marszałkowska 78/80, 00-517 Warszawa
Kapitał zakładowy:	21.551.200 PLN
Podstawowy przedmiot działalności:	działalność maklerska

BOŚ Eko Profit S.A.

Bank posiada za pośrednictwem DM BOŚ S.A. akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego BOŚ Eko Profit, co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu tej Spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna: BOŚ Eko Profit S.A.
Siedziba i adres: Warszawa, aleja Jana Pawła II 12/133, 00-950
Warszawa
Kapitał zakładowy: 2.000.000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności: pośrednictwo finansowe, działalność usługowa

BOS Finance AB

Firma i forma prawna: BOS Finance AB
Siedziba i adres: Sztokholm, Sergels Torg 12, 12 tr, Box 16285,
103 25 Sztokholm, Szwecja
Kapitał zakładowy: 55.500 EUR
Podstawowy przedmiot działalności: usługi finansowe, w szczególności emisja obligacji, w tym na rynkach międzynarodowych, zaciąganie i udzielanie pożyczek inwestorom instytucjonalnym i prywatnym, z wyłączeniem działalności bankowej wymagającej licencji bankowej

Lp.	Spółki podporządkowane	Siedziba	Rodzaj działalności	Udział % w kapitale Spółki na dzień 31-12-2011	Udział % w głosach na dzień 31-12-2011	Metoda konsolidacji	KRS
Podmioty zależne bezpośrednio							
1.	Dom Maklerski BOŚ S.A.	Warszawa	Usługi maklerskie	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000048901
2.	BOŚ Finance AB	Sztokholm	Usługi finansowe	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną	Swedish Companies Registration Office. Registered office Stockholm 556848-9164
Podmiot zależny pośrednio (podmiot zależny od DM BOŚ S.A.)							
1.	BOŚ Eko Profit S.A.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe, działalność w zakresie doradztwa	100%	100%	Konsolidacja metodą pełną	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000336182

Źródło:

1. *Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku,*

2. Bank

3.1.2. Jednostki, które były objęte konsolidacją proporcjonalną

Nie występowały jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.

3.1.3. Jednostki i udziały, które pomniejszały fundusze własne

Fundusze własne Grupy nie były pomniejszane o wartość udziałów w jednostkach zależnych.

3.1.4. Jednostki, które nie były ani konsolidowane, ani nie pomniejszały funduszy własnych

WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku Bank posiadał akcje Spółki WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. (Spółka) stanowiące 29,48% udziału w kapitale zakładowym Spółki.

Spółka była klasyfikowana w pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży” zgodnie z MSSF 5. Z uwagi na to, że Spółka przestała spełniać kryteria klasyfikacji została zaklasyfikowana przez Bank na dzień 31 grudnia 2011 roku jako jednostka stowarzyszona. W sprawozdaniu finansowym Grupy akcje Spółki wykazane są według kosztu historycznego.

3.2. Informacje o istotnych, istniejących lub przewidywanych, przeszkodach natury prawnej lub praktycznej, w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a jego podmiotami zależnymi

W 2011 roku nie zaistniały przeszkody natury prawnej i praktycznej w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo w spłacie zobowiązań pomiędzy BOŚ S.A. a jego podmiotem zależnym, jakim jest Dom Maklerski BOŚ S.A.

3.3. Łączna kwota niedoborów kapitału we wszystkich podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją oraz imienna lista tych podmiotów, przy czym niedobór kapitału jest rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym

Bank nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych, które nie byłyby objęte konsolidacją.

INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH

4.1. Podstawowe informacje dotyczące głównych właściwości i warunków odnoszących się do wszystkich pozycji i składników funduszy własnych

Fundusze własne obejmują fundusze podstawowe oraz fundusze uzupełniające w kwocie nieprzewyższającej fundusze podstawowe.

I. Fundusze podstawowe Grupy BOŚ S.A. obejmują:

1. Fundusze zasadnicze, które stanowią:

- 1) wpłacony i zarejestrowany kapitał zakładowy,
- 2) kapitał zapasowy,
- 3) kapitał rezerwowy.

Kapitał zakładowy dotyczy jedynie kapitału jednostki dominującej. Wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Szczegółowe informacje na temat kapitału zakładowego przedstawiono w nocie 38 do „Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku”.

Kapitał zapasowy składa się z:

- 1) nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji,
- 2) podziału zysku po opodatkowaniu,
- 3) różnic z wyceny zbytych i zlikwidowanych środków trwałych.

Część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być przeznaczona jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kapitał rezerwowy tworzy się z odpisów z rocznego zysku netto niezależnie od kapitału zapasowego z przeznaczeniem na pokrycie szczególnych strat i wydatków.

2. Pozycje dodatkowe funduszy podstawowych

Na 31 grudnia 2011 roku w kalkulacji funduszy własnych w pozycjach dodatkowych funduszy podstawowych uwzględniono fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych.

3. Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe

Do pozycji pomniejszających fundusze podstawowe Grupy BOŚ S.A. zalicza się:

- 1) wartości niematerialne,
- 2) stratę z lat ubiegłych (pozycja nie wystąpiła w 2011 roku),
- 3) niezrealizowaną stratę na dłużnych i kapitałowych instrumentach zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

II. Fundusze uzupełniające Grupy BOŚ S.A. obejmują:

1. Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych.
2. Dodatkowe pozycje funduszy uzupełniających za zgodą KNF, tj. zobowiązania podporządkowane. Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 3 marca 2010 roku wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 3 listopada 2009 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii A. Ponadto w dniu 6 października 2011 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 18 maja 2011 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii D.
3. Inne pozycje określone przez KNF, tj. 80% wartości niezrealizowanych zysków na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym.

4.2. Suma funduszy własnych oraz wartość poszczególnych składników i pomniejszeń funduszy podstawowych i uzupełniających określonych w art. 127 ustawy Prawo bankowe i uchwale KNF nr 325/2011

Przedstawione poniżej fundusze własne zostały wyliczone zgodnie z art. 127 Prawa bankowego oraz uchwałą KNF nr 325/2011.

w tys. PLN	
Składniki funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	Wartość skonsolidowana na 31-12-2011
I. Fundusze podstawowe	950 935
1. Fundusze zasadnicze	1 015 073
Kapitał zakładowy *	163 732
Kapitał zapasowy, w tym:	800 389
- ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	378 915
- z zysku po opodatkowaniu	420 261
- odpisy aktualizujące wartość rzeczowych aktywów trwałych zbywanych lub likwidowanych	1 213
Kapitał rezerwowy	50 952
2. Pozycje dodatkowe funduszy podstawowych	67 339
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	48 302
Niepodzielony zysk z lat ubiegłych	19 037
3. Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	-131 477
Wartości niematerialne	-119 869
Inne pomniejszenia funduszy podstawowych, w tym:	-11 608
- niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	-11 608
II. Fundusze uzupełniające	229 653
1. Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	3 112
2. Dodatkowe pozycje funduszy uzupełniających	220 000
- Zobowiązanie podporządkowane **	220 000

3. Inne pozycje, w tym:	6 541
- niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	3 398
- niezrealizowane zyski na instrumentach kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	3 143
Suma funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	1 180 588
Kapitał krótkoterminowy	17 121
Suma funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	1 197 709

*/ W dniu 15.06.2012r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego Banku o kwotę 65.000 tys. zł do kwoty 228.732 tys. zł w związku z emisją przez Bank 6.500.000 akcji zwykłych na okaziciela serii P o wartości nominalnej 10 zł każda.

**/ W dniu 16.05.2012r. Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty 100.000 tys. zł stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 28.02.2012r. przez Bank obligacji zwykłych na okaziciela serii G o wartości nominalnej 1.000 zł każda. Tym samym wartość zobowiązań podporządkowanych wzrosła do kwoty 330.000 tys. zł.

Źródło: *Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku*

Kapitał krótkoterminowy wyznaczony został jako zysk rynkowy obliczony narastająco do dnia sprawozdawczego, pomniejszony o znane obciążenia, w tym dywidendy, w zakresie w jakim nie został zaliczony do funduszy własnych lub podzielony w inny sposób, w kwocie nieprzewyższającej sumy wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego, ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rozliczenia i dostawy oraz przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań w portfelu handlowym.

4.3. Pozycje wymienione w § 3 ust. 1 pkt 4 i 5 uchwały KNF nr 325/2011

Grupa nie stosowała metody wewnętrznych ratingów, nie posiadała również ekspozycji sekurytyzacyjnych.

INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZESTRZEGANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH

5.1. Opis metody stosowanej przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności Banku

Grupa Kapitałowa wdrożyła proces monitorowania i oceny adekwatności kapitału wewnętrznego – proces ICAAP (Proces Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego - ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process), który został zatwierdzony przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą Banku.

W ramach procesu dokonywana jest ocena istotności występujących w działalności Grupy Kapitałowej ryzyk oraz szacowany jest kapitał wewnętrzny na pokrycie tych ryzyk. Kapitał wewnętrzny definiowany jest jako szacowana przez Grupę kwota kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka, występujących w działalności Grupy, uwzględniająca zmiany otoczenia gospodarczego oraz przewidywany poziom ryzyka. Kapitał wewnętrzny powinien pokrywać przewidywany przez Grupę poziom strat nieoczekiwanych, na które Grupa może być narażona w przyszłości.

Dla ryzyk objętych I Filarem NUK:

- ryzyka kredytowego,
- ryzyka operacyjnego,
- ryzyka rynkowego

kapitał wewnętrzny był równy regulacyjnym wymaganiom kapitałowym.

Dla następujących ryzyk wynikających z II Filara NUK:

- ryzyka koncentracji zabezpieczeń,
- ryzyka koncentracji branżowej,
- ryzyka płynności,
- ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyk biznesowego i strategicznego,
- ryzyka cyklu gospodarczego,
- ryzyka modeli,
- ryzyka kraju,
- ryzyka rezydualnego,
- ryzyka DM BOŚ S.A.,
- ryzyka prawnego – regulacyjnego,
- ryzyka braku zgodności

kapitał wewnętrzny ustalany był zgodnie z obowiązującymi w Grupie Kapitałowej metodami, określonymi w regulacjach wewnętrznych Grupy Kapitałowej. Regulacje te stanowiły podstawę do monitorowania, oceny poziomu istotności oraz wyznaczania kapitału wewnętrznego dla poszczególnych ryzyk występujących w działalności Banku i Domu Maklerskiego BOŚ S.A.

Ryzyka uwzględniane w procesie szacowania kapitału wewnętrznego zdefiniowane były w politykach i regulacjach wewnętrznych jak poniżej:

- **ryzyko kredytowe** – ryzyko związane z zagrożeniem nie wywiązania się kredytobiorcy z postanowień umowy kredytowej, w szczególności chodzi o niedotrzymanie terminu spłaty kapitału, odsetek oraz pozostałych kosztów kredytowania,

- **ryzyko operacyjne** – możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne; w zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego,
- **ryzyko rynkowe w księdze handlowej** – potencjalny negatywny wpływ zmiany czynników rynkowych tj. stóp procentowych (**ryzyko stopy procentowej**), kursów walutowych (**ryzyko walutowe**), cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych (**ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych**) na wynik finansowy Grupy oraz / lub na wartość bieżącą posiadanych przez Grupę dłużnych papierów wartościowych, akcji, towarów i innych instrumentów wrażliwych na zmiany parametrów rynkowych,
- **ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej** – ryzyko niekorzystnego wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy oraz kapitały Banku dla pozycji ujmowanych w księdze bankowej,
- **ryzyko koncentracji** – ryzyko koncentracji portfela kredytowego wynikające z zaangażowań Banku wobec:
 - kredytobiorców z tego samego sektora gospodarczego,
 - zaangażowań zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia,
- **ryzyko płynności** – brak zdolności Banku do finansowania aktywów i terminowego wywiązywania się ze zobowiązań płatniczych oraz utrzymania wypłacalności w toku normalnej działalności Banku oraz w sytuacjach obniżenia poziomu depozytów, jak również w innych niespodziewanych warunkach,
- **ryzyko cyklu gospodarczego** – ryzyko negatywnego wpływu cyklu gospodarczego na działalność Banku,
- **ryzyko kraju** – ryzyko obejmujące: ryzyko konwersji waluty, które polega na tym, że władze danego kraju ograniczają administracyjnie możliwość zamiany jednej waluty na drugą oraz ryzyko transferu, które występuje, gdy na mocy decyzji władz kraju, z którymi Bank prowadzi transakcje, zostanie ograniczony lub całkowicie zakazany transfer należności, wskutek czego kontrahent nie będzie w stanie wypełnić swoich zobowiązań,
- **ryzyko rezydualne** – ryzyko wystąpienia straty w przypadku niewykonania zobowiązania, wynikającej z mniejszej kwoty odzysku od oczekiwanej przy uwzględnieniu ustanowionych zabezpieczeń,
- **ryzyko prawno - regulacyjne** – prawdopodobieństwo poniesienia strat materialnych i niematerialnych, powstające m.in.: na skutek błędnego lub zbyt późnego opracowania lub uchwalenia regulacji prawnych, niestabilności uregulowań prawnych, zmian w orzecznictwie, błędnego ukształtowania stosunków prawnych, oraz niekorzystnych rozstrzygnięć sądów lub organów administracji publicznej rozstrzygających sprawy sporne powstające na tle stosunków prawnych danej organizacji z innymi podmiotami. Ryzyko to obejmuje także nieefektywność prowadzonego biznesu wskutek ponoszonych kosztów związanych z niestabilnością uregulowań prawnych lub zmian w orzecznictwie,
- **ryzyko biznesowe i strategiczne** – ryzyko zmienności dochodów, wpisane we wszystkie linie biznesowe z powodu niepewności co do realizacji przychodów i kosztów zawartych w strategii Banku, głównie z powodu zmian w otoczeniu ekonomicznym i poziomie konkurencyjności,
- **ryzyko reputacji** – ryzyko pogorszenia się sytuacji Banku wskutek niekorzystnych zmian w postrzeganiu Banku spowodowanych czynnikami zewnętrznymi,

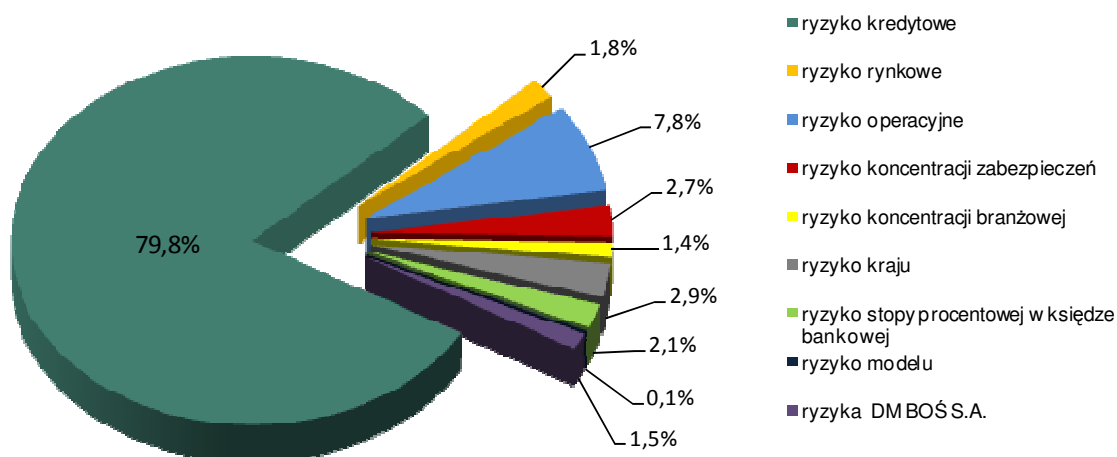
- **ryzyko braku zgodności** – ryzyko wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych lub utraty reputacji, na jakie narażony jest Bank w wyniku niezastosowania się do obowiązujących przepisów prawa i przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania (ryzyko compliance),
- **ryzyko modelu** – ryzyko strat spowodowanych złą specyfikacją, złym zastosowaniem lub błędnym wdrożeniem modelu lub arkuszy kalkulacyjnych,
- **ryzyko podmiotu dominującego** – ryzyko pogorszenia się sytuacji DM BOŚ S.A. wskutek niekorzystnych zmian w sytuacji finansowej podmiotu dominującego wobec DM BOŚ S.A. (BOŚ S.A.) spowodowanych czynnikami zewnętrznymi,
- **ryzyko podmiotów zależnych** – ryzyko pogorszenia się sytuacji DM BOŚ S.A. wskutek zmian w sytuacji finansowej podmiotów zależnych od DM BOŚ S.A. spowodowanych czynnikami zewnętrznymi.

Przyjmując kryteria istotności jako ryzyka istotne na 31.12.2011 roku uznano:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko koncentracji zabezpieczeń,
- ryzyko koncentracji branżowej,
- ryzyko kraju,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyko modelu,
- ryzyka DM BOŚ S.A.

Kapitał wewnętrzny dla Grupy Kapitałowej wg stanu na 31 grudnia 2011 roku wyniósł 876 885 tys. PLN, a jego struktura przedstawiała się następująco:

Struktura kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyk w działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na 31.12.2011 roku

Bank dokonuje cyklicznych przeglądów procesu ICAAP. W wyniku przeprowadzonego w 2011 roku przeglądu nastąpiły:

- zmiana podejścia do monitorowanych ryzyk poprzez, między innymi, uznanie wybranych ryzyk za stale istotne (w tym takich, które nie wymagają alokacji kapitału wewnętrznego),
- doprecyzowanie definicji wybranych ryzyk,
- zmiana podejścia do oceny istotności i szacowania kapitału wewnętrznego z tytułu wybranych ryzyk,
- zwiększenie zakresu analiz wrażliwości i testów warunków skrajnych w obszarze kapitału.

Zmiany, o których mowa wyżej, zostały wdrożone z początkiem roku 2012.

W II półroczu 2011 roku Bank rozpoczął projekt wdrożenia profesjonalnego narzędzia służącego do pomiaru kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka kredytowego i ryzyk powiązanych w oparciu o pojęcie straty nieoczekiwanej.

5.2. Kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w § 20 ust. 1 załącznika nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010 (w przypadku stosowania metody standardowej do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010)

W celu wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w Grupie stosowana była metoda standardowa, określona w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Na 31 grudnia 2011 roku wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego (8% ekspozycji ważonej ryzykiem) Grupy Kapitałowej Banku w podziale na klasy aktywów kształtował się następująco:

w tys. PLN	
Klasa aktywów	8% ekspozycji ważonej ryzykiem
Rządy i banki centralne	683
Samorządy terytorialne i władze lokalne	59 421
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	3 916
Banki wielostronnego rozwoju	-
Organizacje międzynarodowe	-
Instytucje – banki	21 927
Przedsiębiorstwa	274 488
Detaliczne	277 538
Zabezpieczone na nieruchomościach	16 884
Przeterminowane	22 864
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	1 077
Obligacje zabezpieczone	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-
Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	7

Pozostałe	20 657
Razem	699 462

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku

5.3. Kwota minimalnych wymogów kapitałowych, o których mowa w § 6 ust.1 pkt 2 do uchwały KNF nr 76/2010, łącznie oraz oddzielnie dla każdego rodzaju ryzyka

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. w 2011 roku kalkulowała współczynnik wypłacalności na bazie całkowitego wymogu kapitałowego będącego sumą wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, wyliczonych zgodnie z uchwałą KNF nr 76/2010 w części dotyczącej metody standardowej, dla następujących ryzyk:

- ryzyka kredytowego, w tym:
 - ryzyka kredytowego kontrahenta,
 - ryzyka rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie */,

*/ na koniec okresu objętego Informacją ryzyko nie występowało
- ryzyka rynkowego, w tym:
 - ryzyka walutowego,
 - ryzyka cen towarów,
 - ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych,
 - ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych,
 - ryzyka ogólnego stóp procentowych,
- ryzyka operacyjnego.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego wyznaczano tzw. metodą standardową, określoną w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 6 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu cen towarów wyznaczono tzw. metodą uproszczoną, określoną w załączniku nr 7 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych wyznaczano tzw. metodą uproszczoną, określoną w załączniku nr 8 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 9 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych wyznaczano tzw. metodą zaktualizowanego średniego okresu zwrotu, określoną w załączniku nr 10 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta obliczano zgodnie z zasadami określonymi w § 6 – 8 załącznika nr 11 do uchwały KNF nr 76/2010.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyznaczano tzw. metodą podstawowego wskaźnika, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 załącznika nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010.

W 2011 roku w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. nie występowało ryzyko rozliczenia-dostawy w portfelu handlowym. Nie doszło także do przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań. Nie był przekroczony próg koncentracji kapitałowej.

Całkowity wymóg kapitałowy Grupy Kapitałowej Banku kształtował się następująco:

w tys. PLN

Wymóg kapitałowy z tytułu:	Wartość wymogu
Ryzyka kredytowego oraz kontrahenta	699 468
Ryzyka rozliczenia – dostawy	-
Ryzyka operacyjnego	68 218
Ryzyka walutowego	10 892
Ryzyka cen towarów	1 446
Ryzyka kapitałowych papierów wartościowych	1 595
Ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	64
Ryzyka ogólnego stóp procentowych	1 367
Przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	-
Przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	-
Inne	-
Razem	783 050

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku

5.4. Minimalny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego określony zgodnie z załącznikiem nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010

W celu wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. stosowana była metoda podstawowego wskaźnika, określona w załączniku nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010.

Zgodnie z tą metodą szacowany był wskaźnik będący średnią wyników obliczonych jako suma wybranych pozycji rachunku zysków i strat za okres ostatnich trzech lat. Jeżeli wynik za którekolwiek z trzech lat jest ujemny lub równy zero nie jest on uwzględniany w obliczeniach średniej.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego stanowi 15% powyższego wskaźnika.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyniósł: 68 218 tys. PLN.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO

6.1. Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych), bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy

Średni stan należności bilansowych oraz zobowiązań pozabilansowych bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego (CRM) w 2011 roku, przedstawiał się jak następuje:

		w tys. PLN	
Należności oraz zobowiązania pozabilansowe bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego	31.12.2011	Średnia wartość w 2011r.*	
Rządy i banki centralne	3 025 637	3 126 622	
Samorządy terytorialne i władze lokalne	3 731 581	3 926 988	
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	102 998	105 043	
Banki wielostronnego rozwoju	-	-	
Organizacje międzynarodowe	-	-	
Instytucje – banki	1 783 069	1 101 660	
Przedsiębiorstwa	4 579 014	3 984 189	
Detaliczne	4 966 591	4 882 386	
Zabezpieczone na nieruchomościach	610 359	570 483	
Przeterminowane	461 728	452 119	
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	8 976	15 554	
Obligacje zabezpieczone	-	-	
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-	-	
Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	90	140	
Pozostałe	379 895	353 983	
Razem	19 649 943	18 519 177	

* / średnia arytmetyczna liczona na stanach kwartalnych w 2011 roku.

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku

Łączna wartość ekspozycji według wyceny bilansowej znajduje się w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku”.

6.2. Struktura geograficzna ekspozycji w rozbiciu na obszary ważne pod względem istotnych klas ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Grupa kapitałowa BOŚ S.A. prowadziła swoją działalność wyłącznie na terenie Polski i biorąc pod uwagę położenie geograficzne placówek żadne znaczące różnice w ryzyku nie zostały zidentyfikowane. Z tego powodu Grupa nie dokonała wydzielenia segmentów według podziału geograficznego.

6.3. Struktura branżowa ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

W portfelu kredytowym Banku w 2011 roku można stwierdzić wyraźną dominację branży „Administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” – 26,1% portfela kredytowego, charakteryzującej się niskim ryzykiem kredytowym (niski poziom odpisów aktualizujących).

W wymienionej branży dominują klienci - podmioty będące w dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej (głównie jednostki samorządu terytorialnego).

Kolejne branże o udziale w portfelu przekraczającym 1,5% to:

- „Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi” – 4,6%,
- „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” – 4,5%,
- „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości” – 4,1%,
- „Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków” – 3,3%,
- „Produkcja artykułów spożywczych” – 1,9%,
- „Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody” – 1,8%.

Udziały pozostałych branż nie przekroczyły 1,5%. W świetle przyjętych założeń do oceny istotności ryzyka koncentracji branżowej oraz wyników obliczeń (krzywa Lorenza) uznaje się, że występuje wysoka koncentracja branżowa.

Struktura branżowa portfela kredytowego według stanu na 31 grudnia 2011 roku:

w tys. PLN

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	Udział % w sumie ogółem
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	3 033 178	26,1%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	531 670	4,6%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	529 902	4,5%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	474 091	4,1%
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	384 767	3,3%
Produkcja artykułów spożywczych	216 865	1,9%
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	212 669	1,8%
Opieka zdrowotna	123 937	1,1%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	127 320	1,1%
Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	104 319	0,9%
Pozostałe branże, w tym:	5 871 318	50,6%
- osoby prywatne	4 625 646	39,9%

Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (brutto)	11 610 036	100,0%
--	-------------------	---------------

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku

6.4. Struktura ekspozycji według okresów zapadalności

Wartość bilansowa netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom na 31 grudnia 2011 roku według terminów zapadalności przedstawia poniższe zestawienie:

w tys. PLN

Wyszczególnienie	Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto
Do 1 roku	2 463 739
Od 1 roku do 5 lat	3 771 233
Powyżej 5 lat	5 117 520
Razem	11 352 492

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku

6.5. Kwoty ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych w rozbiciu na typy kontrahentów

Utratę wartości rozpoznawano w przypadku kredytów i pożyczek, dla których wystąpiło przeterminowanie powyżej 90 dni lub zidentyfikowano indywidualne przesłanki utraty wartości.

Poniżej przedstawiono stany kredytów i pożyczek bez rozpoznanej utraty wartości i z rozpoznaną utratą wartości oraz odpisów aktualizacyjnych na dzień 31 grudnia 2011 roku:

w tys. PLN

Wyszczególnienie	31-12-2011	31-12-2010
Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe i w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	10 702 017	10 361 035
Kredyty i pożyczki, które są zaległe na dzień sprawozdawczy, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	237 823	203 085
Kredyty i pożyczki, w przypadku których wykazano utratę wartości	670 196	677 313
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (brutto)	11 610 036	11 241 433
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-248 554	-278 649

Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (netto), w tym:	11 361 492	10 962 792
- klienci	11 352 492	10 956 947
- banki	9 000	5 845
Udział kredytów i pożyczek z utratą wartości udzielonych klientom i innym bankom (brutto)	5,7%	6,0%

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku

Poniżej przedstawiono stan odpisów i rezerw – w rozbiciu na istotne typy kontrahentów (segmenty) w wartościach brutto:

w tys. PLN

Grupa klientów	31.12.2011	31.12.2010
Klienci detaliczni	117 851	104 700
Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	121 399	160 011
Banki	9 304	13 938
Razem	248 554	278 649

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku

Kwoty ekspozycji w rozbiciu na typy kontrahentów (segmenty), w tym ekspozycje z rozpoznaną trwałą utratą wartości

Poniżej przedstawiono kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto) na dzień 31 grudnia 2011 roku, w przypadku których wykazano utratę wartości (spełnienie indywidualnych przesłanek utraty wartości) oraz te, dla których utworzono odpis przy zastosowaniu podejścia IBNR:

w tys. PLN

Metoda wyceny	Rozpoznana utrata wartości/bez utraty wartości	Segment	Wartość brutto kredytów	Odpis aktualizujący z tyt. utraty wartości
Indywidualna	z utratą wartości	Klienci detaliczni	96 652	27 440
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	394 360	99 984
		Banki	18 280	9 304
Portfelowa	z utratą wartości	Klienci detaliczni	133 489	67 937

		Kredyty klientów korporacyjnych i sektora finansów publicznych	27 415	14 371
	bez utraty wartości (IBNR)	Klienci detaliczni	4 608 879	- 22 474
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	6 330 937	7 044
		Banki	24	0
Razem			11 610 036	248 554

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku

6.6. Kwoty ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych – przedstawione oddzielnie, w podziale na istotne obszary geograficzne, obejmujące w miarę możliwości kwoty korekt wartości i rezerw związane z każdym obszarem geograficznym

Grupa kapitałowa BOŚ S.A. prowadziła swoją działalność wyłącznie na terenie Polski i biorąc pod uwagę położenie geograficzne placówek żadne znaczące różnice w ryzyku nie zostały zidentyfikowane. Z tego powodu Grupa nie dokonała wydzielenia segmentów według podziału geograficznego.

6.7. Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości

Szczegółowe informacje w zakresie zmiany stanów korekt wartości i rezerw z tytułu informacji z rozpoznaną utratą wartości znajdują się w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku”, w nocie nr 14 i nr 22.

Zmiany odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek, które miały miejsce w 2011 roku kształtowały się następująco:

w tys. PLN

	Kredyty udzielone bankom	Kredyty udzielone klientom detalicznym	Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	Kredyty udzielone finansom publicznym	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2011	13 938	104 700	157 036	2 975	278 649
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	8 734	143 249	127 098	7 518	286 599
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-13 368	-127 960	-101 413	-8 050	-250 791

Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne, w tym:	-	-2 138	-63 770	-	-65 908
Spisane wierzytelności w związku ze zbyciem wierzytelności funduszowi sekurytyzacyjnemu	-	-870	-6 576	-	-7 446
Inne zmniejszenia	-	-	5	-	5
Stan na koniec okresu 31-12-2011	9 304	117 851	118 956	2 443	248 554

Źródło:

3. *Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku,*
4. *Bank*

Definicja należności podlegających utracie wartości oraz opis stosowanego podejścia do i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw znajdują się w części „Identyfikacja ekspozycji zagrożonych utratą wartości - tryb postępowania” w Rozdziale 2.2. „Ryzyko kredytowe”.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA

Ryzyko kontrahenta zdefiniowano jako możliwość poniesienia przez Grupę Kapitałową straty finansowej z tytułu niewywiązania się kontrahenta ze zobowiązań wobec Grupy. Ryzyko to generowane w wyniku nie rozliczenia przez kontrahenta transakcji zawartych przez Grupę na rynku międzybankowym i transakcji pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi, które znajdowały się w portfelu handlowym.

Wyróżnia się:

- **ryzyko przedrozliczeniowe** - ryzyko upadłości kontrahenta lub wycofania się kontrahenta z kontraktu bądź koszt zastąpienia przepływów finansowych z kontraktów o dodatniej wartości rynkowej w przypadku nie wykonania przez kontrahenta zobowiązania,
- **ryzyko rozliczeniowe** - ryzyko powstające w momencie wymiany strumieni pieniężnych, trwające od chwili dokonania płatności na rzecz kontrahenta do chwili otrzymania świadczenia wzajemnego.

7.1. Opis metodologii stosowanej do zarządzania tym ryzykiem i ustalania kapitału wewnętrznego na jego pokrycie

Bank zarządzał ryzykiem kredytowym kontrahenta poprzez wprowadzenie odpowiednich limitów, podlegających monitorowaniu w trybie dziennym. Kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta jest równy regulacyjnemu wymogowi kapitałowemu z tytułu tego ryzyka obliczonemu zgodnie z załącznikiem nr 16 do uchwały KNF nr 76/2010.

Opis limitów kredytowych dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Ryzyko kontrahenta ograniczane było poprzez limity transakcji oraz limity zaangażowania wobec partnerów na rynku międzybankowym odrębnie ustalone dla transakcji depozytowych, dokumentowych i zabezpieczających oraz dla instrumentów pochodnych dla poszczególnych banków – kontrahentów przy czym ryzyko przedrozliczeniowe i ryzyko rozliczenia obciążało limity poszczególnych typów transakcji z różną wagą.

Metodologia wyznaczania limitów dla poszczególnych banków – kontrahentów w podziale na banki krajowe, zagraniczne i grupy kapitałowe oparta była na:

- ratingu zewnętrznym nadanym przez uznaną międzynarodową agencję ratingową,
- ocenie sytuacji finansowej banku – kontrahenta (rating wewnętrzny)
- jakościowej ocenie banku – kontrahenta pod względem struktury akcjonariatu, pozycji na rynku, współpracy z BOŚ S.A. i innych kryteriów.

Wysokość limitu uzależniona była od wielkości funduszy własnych banku – kontrahenta i wielkości funduszy własnych BOŚ S.A.

7.2. Opis zasad zabezpieczania w zakresie transakcji terminowych

Bank zawierał transakcje terminowe z klientem niebankowym, w których występowało ryzyko

kontrahenta w ramach limitu transakcyjnego lub kaucji. Bank standardowo wymagał od klientów zawierających z Bankiem tego typu transakcje ustanawiania dodatkowego zabezpieczenia w postaci kaucji, w przypadku, gdy wycena negatywna z punktu widzenia klienta przedmiotowych transakcji była wyższa niż limit rozliczeniowy. Odstępstwa od obowiązku złożenia kaucji dopuszczalne były jedynie w wyjątkowych przypadkach.

Bank zawierał również transakcje terminowe z bankami od których wymagał zabezpieczeń w ramach umów ramowych w tym umów CSA (Credit Support Annex).

7.3. Opis zasad polityki w zakresie narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

W przypadku, gdy w ocenie Banku zaistniały okoliczności podwyższające ryzyko transakcji terminowych Bank miał prawo żądać od klienta uzupełnienia zabezpieczenia lub przyjąć od klienta inne od kaucji zabezpieczenie, w takim samym stopniu płynne i gwarantujące bezpieczne dla Banku wykonanie transakcji terminowych.

7.4. Omówienie wpływu wartości wymaganego zabezpieczenia jakie musiałby zapewnić Bank przy obniżeniu jego oceny wiarygodności kredytowej

Wartość składanych przez BOŚ S.A. zabezpieczeń zgodnie z zawartymi umowami CSA nie jest uzależniona od oceny jego wiarygodności kredytowej i w związku z tym obniżenie wiarygodności kredytowej BOŚ S.A. nie ma wpływu na wartość wymaganego zabezpieczenia.

7.5. Wartość godziwa brutto kontraktów

Na koniec roku 2011 Grupa nie stosowała saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych jako technik ograniczania ryzyka kredytowego, dlatego wartość godziwa brutto kontraktów równa się wartości netto.

Dodatknie wartości godziwe brutto kontraktów w podziale na typy produktów kształtowały się na dzień 31 grudnia 2011 roku następująco:

w tys. PLN

Typ transakcji	Wartość godziwa dodatnia
FX Swap	13 884
FX Forward	6 173
FX Spot	268
Transakcje wymiany stopy procentowej - spekulacyjne	4 281
Transakcje wymiany stopy procentowej- zabezpieczające	26 166
Kontrakty terminowe na akcje i indeksy giełdowe, kursy walut	171
Kontrakty forward na waluty	4
Jednostki indeksowe na WIG20	0
RAZEM	2 143

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2011 roku

7.6. Miary ustalania wartości ekspozycji zgodnie z przyjętą metodą

Grupa ustala wartości ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych narażonych na ryzyko kontrahenta korzystając z metody wyceny rynkowej zgodnie z uchwałą KNF nr 76/2010. Ekwiwalent bilansowy obliczany jest jako suma kosztu zastąpienia, gdzie przyjmuje się wartość rynkową danej transakcji gdy jest ona dodatnia oraz przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej.

7.7. Wartość referencyjna zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych i rozkład bieżącej ekspozycji kredytowej według typów

Na dzień 31 grudnia 2011 roku Bank nie stosował zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

INFORMACJE W ZAKRESIE STOSOWANIA METODY STANDARDOWEJ

8.1. Zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych, z których ocen korzysta Bank

W rachunku wymogów kapitałowych Grupa korzysta z ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez instytucje oceny wiarygodności kredytowej zgodnie z postanowieniami uchwały KNF nr 76/2010 oraz uchwały KNF nr 387/2008 z późniejszymi zmianami. Przygotowane zostały przepisy wewnętrzne Banku Ochrony Środowiska S.A., które regulowały zasady stosowania ratingów zewnętrznych oraz określały nazwy zewnętrznych instytucji wiarygodności kredytowej, których ratingi mogły być wykorzystane. W 2011 roku w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych Grupa wykorzystywała informacje o ratingach zewnętrznych wystawionych przez agencje:

- Moody's Investors Service,
- Standard & Poors Ratings Services,
- Fitch Ratings.

8.2. Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych

Grupa stosowała oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej wymienione w punkcie 8.1 dla następujących klas ekspozycji :

- ekspozycji lub ekspozycji warunkowych wobec rządów i banków centralnych,
- ekspozycji lub ekspozycji warunkowych wobec instytucji.

Ze względu na ograniczony zakres stosowania ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej (klasa: rządy i banki centralne oraz klasa: instytucje), a także wobec faktu, że nie wszyscy klienci zakwalifikowani do klas, dla których te oceny wiarygodności miały zastosowanie, faktycznie posiadały takie oceny, w Rozdziale 11.4. „Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe, inne uznane zabezpieczenia, gwarancje lub kredytowe instrumenty pochodne, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności” zaprezentowane zostały wszystkie ekspozycje, dla których zastosowano techniki ograniczania ryzyka kredytowego.

8.3. Opis procesu stosowanego do przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego.

W 2011 roku Grupa w ograniczonym zakresie wykorzystywała w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez wymienione trzy agencje ratingowe. Bank w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych wykorzystywał także oceny kredytowe nadane dla instrumentów dłużnych Skarbu Państwa.

Oceny kredytowe wykorzystywane były do określenia wagi ryzyka tych ekspozycji wobec podmiotów, które posiadały taką ocenę. W przypadku gdy oceny takiej nie było, wagi ryzyka przypisywane były ekspozycjom nie posiadającym zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej zgodnie z postanowieniami załącznika nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Nie wykorzystywano ocen kredytowych nadanych dla innych instrumentów dłużnych bądź programów emisji, ponieważ przyjęte zostało założenie, że jeśli istniała taka ocena, to nie generowała niższej wagi ryzyka niż ta, która wynikała z oceny nadanej konkretnemu podmiotowi.

8.4. Przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej.

Grupa Kapitałowa stosowała standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010 oraz uchwale KNF nr 387/2008.

INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM

9.1. Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia oraz opis stosowanych zasad rachunkowości i metod wyceny

Ekspozycje kapitałowe Banku można podzielić ze względu na cel nabycia na następujące grupy:

Akcje/udziały zakupione ze względów strategicznych:

Akcje w jednostce zależnej - akcje w jednostce zależnej wykazywane są według kosztu historycznego.

Akcje i udziały zaklasyfikowane do portfela dostępnego do sprzedaży - akcje znajdujące się w portfelu dostępnym do sprzedaży wyceniane były według wartości godziwej. W przypadku spółek notowanych na rynkach regulowanych wartość godziwą stanowiła cena rynkowa (kurs notowań akcji). W przypadku spółek nie notowanych na rynkach regulowanych przybliżoną wartość godziwą stanowiła wartość księgowa akcji. Skutki wyceny do wartości godziwej odnoszone były na kapitał z aktualizacji wyceny. Zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży są odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny i prezentowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów Banku jako pozostałe całkowite dochody do czasu usunięcia danego składnika aktywów finansowych z bilansu lub utraty jego wartości – wówczas łączna kwota zysków i strat ujmowanych dotychczas w sprawozdaniu z całkowitych dochodów wykazywana jest w rachunku zysków i strat Banku w pozycji wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych lub w pozycji wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości.

Jeżeli istnieją przesłanki utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączna strata – ustalona jako różnica pomiędzy kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o utratę wartości danego składnika aktywów uprzednio wykazaną w rachunku zysków i strat – zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i wykazana w rachunku zysków i strat.

Akcje/udziały zakupione w celu osiągnięcia zysków kapitałowych zaklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu:

Kategoria ta obejmuje aktywa finansowe przeznaczone do obrotu. Zyski i straty z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat odnoszone są na wynik działalności handlowej. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie.

9.2. Wartość bilansowa, wartość godziwa i dla papierów wartościowych notowanych na giełdzie, porównanie ceny rynkowej z wartością godziwą

Akcje spółek notowanych na giełdzie wyceniane były według wartości godziwej. W ich przypadku wartość godziwą stanowiła cena rynkowa (kurs notowań akcji). Tym samym nie

występowały różnice pomiędzy wartością bilansową, wartością godziwą oraz ceną rynkową.

Akcje Spółki WODKAN będące w posiadaniu Banku na dzień 31 grudnia 2011 roku o wartości bilansowej 22 830 tys. PLN, zgodnie z § 26 MSSF 5 zostały przeklasyfikowane z aktywów przeznaczonych do sprzedaży do inwestycji w jednostkach stowarzyszonych. Po dokonaniu testu na utratę wartości wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku nie występowały różnice pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą akcji.

w tys. PLN

Wyszczególnienie	31-12-2011	31-12-2010
Kapitałowe papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	0	4 454
Kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej dostępne do sprzedaży	16 083	22 455
RAZEM	16 083	26 909

Źródło: Bank

9.3. Rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych

Kapitałowe papiery wartościowe według stanu na dzień 31-12-2011:

w tys. PLN

Rodzaj i charakter ekspozycji	Notowane na giełdzie	Inne ekspozycje (nienotowane na giełdzie)	Razem
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	16 083	35 301	51 385
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	-
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	-	22 830	22 830
RAZEM	16 083	58 131	74 215

Źródło: Bank

9.4. Zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w danym okresie

W 2011 roku na sprzedaży ekspozycji kapitałowych w Banku wystąpiły tylko zrealizowane straty w kwocie 605 tys. PLN.

W spółkach zależnych nie było zrealizowanych zysków lub strat ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfolio handlowym.

9.5. Kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat, łączne niezrealizowane zyski i straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczane do funduszy podstawowych lub uzupełniających

Na 31 grudnia 2011 roku niezrealizowane zyski z instrumentów kapitałowych zaliczonych do kapitału z aktualizacji wyceny wyniosły 3 930 tys. PLN, natomiast niezrealizowane straty nie wystąpiły.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE BANKOWEJ

10.1. Charakterystyka ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej oraz częstotliwość pomiaru tego ryzyka

Podstawowe założenia dotyczące sposobu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej zostały opisane w punkcie 2.1 niniejszego dokumentu. W BOŚ S.A. monitorowanie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest dokonywane w trybie miesięcznym.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku, uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2011 r. ryzyko to było oceniane jako istotne; z tytułu tego ryzyka utworzono kapitał w wysokości 18,6 mln PLN (na dzień 31 grudnia 2010 r. w związku z ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej utworzono kapitał w wysokości 2,06 mln PLN).

10.2. Zmiana wartości ekonomicznej kapitału własnego obliczona zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez Bank

W celu oszacowania poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, w 2011 r. Bank badał wpływ tego ryzyka na wartość ekonomiczną kapitału własnego (z pomocą miary BPV).

Miara	w tys. PLN	
	31-12-2011	
Wpływ zmian rynkowych stóp procentowych o 200 p.b. na wartość ekonomiczną kapitału własnego Banku (BPV)	113,3	
dla PLN	167,1	
dla CHF	-54,1	
dla EUR	0,7	
dla USD	-0,4	

Źródło: Bank

Sposób wyznaczania wpływu zmian parametrów rynkowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego BOŚ S.A. został opisany w punkcie 2.1.3.

W 2011 roku Bank dokonywał analizy wpływu zmian stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego, a także na wynik odsetkowy Banku.

INFORMACJE W ZAKRESIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH NA EKSPOZYCJE SEKURTYZACYJNE

Grupa nie posiadała ekspozycji sekuryzacyjnych.

INFORMACJE W ZAKRESIE TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO

W 2011 roku Bank stosował techniki redukcji ryzyka kredytowego (*ang. Credit Risk Mitigant – CRM*) celem ograniczenia ryzyka generowanego przez ekspozycje kredytowe zgodnie z wytycznymi nadzoru bankowego. Bank stosując techniki redukcji ryzyka kredytowego zakładał, że ekspozycja kredytowa objęta technikami redukcji ryzyka kredytowego nie będzie generować ryzyka kredytowego wyższego niż ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone. Jedynie pewne typy zabezpieczeń oraz pewne typy podmiotów wystawiających gwarancje spełniają wymagania pozwalające wykorzystywać je do redukcji wymogów kapitałowych. Ponadto w regulacjach dotyczących adekwatności kapitałowej oraz w regulacjach wewnętrznych Banku zawarto, iż proces zarządzania prawnymi zabezpieczeniami ekspozycji kredytowych oraz warunki w umowach o zabezpieczenie muszą spełniać minimalne wymogi, takie jak:

- procedury monitorowania wartości rynkowej,
- ubezpieczenia,
- brak wątpliwości prawnych dotyczących prawidłowości ustanowienia zabezpieczenia.

Bank w 2011 roku celem prezentacji w rachunku adekwatności kapitałowej technik ograniczania ryzyka kredytowego stosował metodę kompleksową uznawania zabezpieczeń w myśl załącznika nr 17 do uchwały KNF nr 76/2010.

Techniki ograniczania ryzyka kredytowego przy obliczaniu wymogu kapitałowego metodą standardową uwzględniają:

- ochronę kredytową rzeczywistą – techniki redukcji ryzyka kredytowego, w których zmniejszenie ryzyka kredytowego z tytułu ekspozycji kredytowej wynika z prawa Banku do upłynnienia, dokonania transferu lub przejęcia przyjętych na zabezpieczenie aktywów lub środków pieniężnych. Zgodnie z obowiązującą w Banku metodą, stosował on w 2011 roku następujące rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach rzeczywistej ochrony kredytowej:
 - zdeponowane środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne wystawione przez Bank,
 - dłużne papiery wartościowe spełniające określone wymogi,
 - akcje lub instrumenty dłużne zamienne na akcje nieobjęte głównym indeksem znajdujące się w obrocie na uznanej giełdzie papierów wartościowych,
 - jednostki uczestnictwa w funduszach obejmujących ww. akcje, o ile wartość jednostki tych funduszy publikowana jest codziennie,
 - złoto,
 - zabezpieczenia w postaci hipotek na nieruchomościach mieszkalnych.
- ochronę kredytową nierzeczywistą – techniki redukcji ryzyka kredytowego, w których zmniejszenie ryzyka kredytowego wynika ze zobowiązania strony trzeciej do zapłacenia określonej kwoty w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika lub wystąpienia innych, określonych w umowie zdarzeń kredytowych. Bank w 2011 roku stosował następujące rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach

niereczywistej ochrony kredytowej:

- gwarancje oraz regwarancje,
- a także wymienione poniżej rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach rzeczywistej ochrony kredytowej, które na potrzeby rachunku adekwatności kredytowej traktowane były jak gwarancje:
 - zdeponowane środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne w posiadaniu banku będącego stroną trzecią,
 - polisy ubezpieczeniowe,
 - papiery wartościowe z opcją odkupu na żądanie.

11.1. Polityka i procedury dotyczące saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych, wraz ze wskazaniem, w jakim stopniu Bank je stosuje

Bank w 2011 roku nie stosował saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych jako technik ograniczania ryzyka kredytowego.

11.2. Polityka i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami

Prowadzona w 2011 roku przez Bank polityka zabezpieczeń miała na celu należyte zabezpieczenie interesu Banku, w tym przede wszystkim ustanowienie zabezpieczeń umożliwiających wysoki poziom odzysku z wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Podczas ustanawiania zabezpieczeń dopuszczalne było stosowanie jednocześnie kilku form zabezpieczania wierzytelności.

Polityki i procedury wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania zabezpieczeniami wprowadzały obowiązek spełnienia wymagań dotyczących uznawalności prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w rozumieniu wynikającym z załącznika nr 17 do uchwały KNF nr 76/2010, głównie koncentrowały się na:

- skutecznym ustanowieniu zabezpieczenia, które na wypadek wystąpienia niewypłacalności klienta umożliwiało sprawne przeprowadzenie procesów windykacyjnych,
- braku dodatniej korelacji pomiędzy wartością zabezpieczenia a wiarygodnością kredytową dłużnika Banku,
- zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie,
- monitorowaniu wartości zabezpieczeń z częstotliwością umożliwiającą posiadanie przez Bank aktualnych danych dotyczących wartości przyjętych prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych,
- wprowadzeniu planów awaryjnych na wypadek wystąpienia sytuacji znacznego obniżenia wartości przyjętych zabezpieczeń wskutek zmian czynników makroekonomicznych.

Do wyceny prawnych zabezpieczeń stosowane było podejście ostrożnościowe, uwzględniające podczas ustanawiania zabezpieczenia długoterminową wartość rynkową oraz możliwą zmienność wartości przyjętego zabezpieczenia w czasie.

Wycena zabezpieczeń opierała się na następujących zasadach:

- w odniesieniu do zabezpieczeń rzeczowych określana była bieżąca wartość rynkowa przy założeniu funkcjonowania dla tych zabezpieczeń rynku umożliwiającego szybkie upłynnienie w przypadku wystąpienia niewypłacalności dłużnika Banku,
- możliwe jest obniżenie wartości zabezpieczenia jeżeli jego rodzaj, lokalizacja i charakter (np. zużycie i przestarzałość) wskazują na niepewność co do możliwości utrzymania wartości rynkowej.

Wartość zabezpieczenia podlegała okresowemu monitorowaniu.

11.3. Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

W 2011 roku Bank Ochrony Środowiska S.A. nie realizował transakcji w zakresie kredytowych instrumentów pochodnych.

Główni gwaranci, od których Bank otrzymał gwarancję lub poręczenie zabezpieczające spłatę udzielonych transakcji kredytowych, wg stanu na 31 grudnia 2011 roku, to:

- podmioty niefinansowe będące w dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 98,8 mln PLN (37,3% ogółu gwarancji i poręczeń zaksięgowanych na 31 grudnia 2011 roku),
- instytucje samorządowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 95,0 mln PLN (35,9% ogółu),
- monetarne instytucje finansowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 45,8 mln PLN (17,3% ogółu),
- Bank Gospodarstwa Krajowego: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 23,8 mln PLN (9,0% ogółu),
- pozostali gwaranci: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 1,2 mln PLN (0,5% ogółu).

Ogółem wartość otrzymanych gwarancji i poręczeń od wszystkich wymienionych podmiotów na 31 grudnia 2011 roku to 264,7 mln PLN.

11.4. Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe, inne uznane zabezpieczenia, gwarancje lub kredytowe instrumenty pochodne, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

Grupa Kapitałowa nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych lub pozabilansowych w ramach rachunku adekwatności kapitałowej. W ramach uwzględnianych technik ograniczania ryzyka kredytowego przeważają instrumenty ochrony kredytowej nierzeczywistej.

Poniżej zestawienie prezentujące całkowitą wartość ekspozycji zabezpieczoną przez uznane instrumenty ochrony rzeczywistej i nierzeczywistej, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności według stanu na 31 grudnia 2011 roku:

w tys. PLN

Klasa aktywów	Ekspozycje przed zastosowaniem metod ograniczania ryzyka kredytowego*	Ekspozycje po uwzględnieniu metod ograniczania ryzyka kredytowego oraz korekt z tytułu zmienności
Rządy i banki centralne	3 025 637	2 964 021
Samorządy terytorialne i władze lokalne	3 731 581	3 790 159
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	102 998	100 964
Banki wielostronnego rozwoju	-	-
Organizacje międzynarodowe	-	-
Instytucje – banki	1 783 069	730 565
Przedsiębiorstwa	4 579 014	4 425 825
Detaliczne	4 966 591	4 832 980
Zabezpieczenie na nieruchomościach **	610 359	606 279
Przeterminowane	461 728	261 779
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	8 976	8 976
Obligacje zabezpieczone	-	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-	-
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	90	90
Pozostałe	379 895	378 961
Razem	19 649 943	18 100 604

*/ wartość ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw.

**/ w klasie aktywów „Zabezpieczone na nieruchomościach” Bank wykazuje wyłącznie ekspozycje efektywnie zabezpieczone, które w rachunku adekwatności kapitałowej wykazywane są z preferencyjną wagą ryzyka.

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku